

van
Otterplaat
tot Groenveldsweid

Een uitgave van de Stichting Langedijker Verleden

17e Jaargang - Oktober 2011

'De Otterplaat'.

Het blad 'De Otterplaat' is een uitgave van de Stichting Langedijker Verleden en verschijnt eenmaal per jaar en is gratis voor donateurs van de stichting. Het lidmaatschap bedraagt met ingang van 2011 minimaal € 10,- per jaar. Losse nummers kosten € 8,50.

De Stichting Langedijker Verleden werd opgericht op 20 februari 1987 als opvolger van de Stichting i.o. Verborgten Verleden Langedijk, die al bestond sinds 14 september 1984. De stichting staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Alkmaar onder nummer 41239871.

Bankrekeningnummers:
ING Bank: 464735
Rabobank Alkmaar e.o.: 34.66.26.137

Website: www.langedijkerverleden.nl ;
e-mail: info@langedijkerverleden.nl

Het bestuur van de Stichting Langedijker Verleden wordt gevormd door:

Cor Oudendijk (voorzitter)
De Molen 63, 1733 LB Nieuwe Niedorp
tel. 0226-320610

Dick Zuiderbaan (secretaris)
Hondsdrif 4, 1724 TE Oudkarspel
tel. 0226-313722

Tanja Kuiper (penningmeester)
W.de Zwijgerstr. 6, 1723 KG Noord-Scharwoude
tel. 0226-315422

Ida Tauber-de Waard (bestuurslid)
Dorpsstraat 866, 1724 NV Oudkarspel
tel. 0226-318039

Ria Put-Luken (bestuurslid)
Voorburggracht 507, 1724 RJ Oudkarspel
tel. 0226-317619

Evert van der Plas (bestuurslid)
Voorhuisstraat 8, 1746 AS Dirksborn
tel. 0224-551281

Hans de Graaf (bestuurslid)
Kroonstraat 1, 1724 RL Oudkarspel
tel. 0226-317437

Jan Marsman Jr. (bestuurslid)
Molenkade 13, 1723 MK Noord-Scharwoude
tel. 0226-315844

Jaap Plakman (bestuurslid)
Laanweg 18, 1724 NJ Oudkarspel
tel. 0226-341047

Erelid van de Stichting Langedijker Verleden: Jan Wijn
(mede-oprichter, voorzitter en bestuurslid).

De redactie van 'De Otterplaat' bestaat uit:
Cor Oudendijk, Tanja Kuiper, Arie Kaan en Hans de Graaf.

Redactie-adres: De Molen 63
1733 LB Nieuwe Niedorp

ISSN 1388-6215

Copyright: Gehele of gedeeltelijke overname van teksten en/of illustraties uit dit blad is alleen toegestaan na toestemming van de auteur of de redactie en met vermelding van naam van de auteur en naam van het blad.

Druk: Drukkerij Gerja te Waarland.

Inhoudsopgave:

	blz
Overpeinzingen bij de voorplaat <i>redactie</i>	2
Voorwoord <i>Cor Oudendijk</i>	3
De opening van 't Regthuis in 2011 <i>Cor Oudendijk</i>	3
Reacties op het vorige nummer <i>redactie</i>	6
De familie Glas op de foto <i>redactie</i>	9
De Langedijker Muziekschool van Andries Olie <i>Cor Oudendijk</i>	10
De Staase skoël <i>Marri Zegers-Arends</i>	14
Reclame-uitingen in vroeger dagen <i>Cor Oudendijk</i>	16
Een kermisfamilie uit Oudkarspel <i>Jaap Kroon</i>	22
Willem Kos, Nederlands eerste Olympische sprinter <i>Cor Oudendijk</i>	26
VVV Langedijk <i>Cor Oudendijk</i>	30
Twee feestelijke foto's <i>redactie</i>	33
De Laanweg van 1936 tot de jaren vijftig <i>Dirk van der Woude</i>	34
Turnkampioene Truus Bruin <i>Arie Kaan</i>	42
Een prentbriefkaart van het gemeentehuis van Zuid-Scharwoude <i>Jaap Kroon</i>	49
De kleuterklas uit 1959-1960 <i>redactie</i>	50
Wat is er veel veranderd <i>redactie</i>	51

Overpeinzingen bij de voorplaat

Het is rond het jaar 1900. Op de Kromme Brug in Zuid-Scharwoude staat fotograaf Van der Aa uit Alkmaar. Hij richt zijn lens op de aloude Koog en het inmiddels stokoude café De Roode Leeuw. Er zitten van ouderdom golven in het dak. Reden dat kastelein Arie Kist al met plannen rondloopt om een nieuwe herberg te bouwen. Het is al in de familie Kist sinds 24 februari 1846. Aris Kist, de

vallen. Ze hebben dan in het café te diep in het glaasje gekeken en staan wat onvast op de benen.

De bomen zijn kaal en aan de mensen te zien is het niet erg warm. De dame en het meisje voor het oude raadhuis hebben warme kleren aan en een muts op. Onder het bord met aankondigingen staat de veldwachter. Gezien de date-

ring van de foto zou dit Sikke Parma moeten zijn. Op de hoek van de Koog staat een knoert van een boom met een urinoir ernaast. Geen mens zal het echter zo noemen in het dorp. Men gebruikt het onorthodoxe woord pisbak. Uiteindelijk zal dit de ondergang van de boom worden. Hij is niet bestand tegen zoveel ammoniak.

Het oude raadhuisje is bijna driehonderd jaar oud. Er zijn al plannen om een nieuw te bouwen. Het oude gebouwtje heeft veel meegemaakt sinds het in 1603 werd gebouwd. In 1799 zijn er nog Engelse soldaten binnen geweest. Die zagen een wezenkist staan met de dorpsadministratie. Dat gaat vast over de oorlog, de brand erin, zullen ze gedacht hebben. En zo heeft Zuid-Scharwoude geen archiefstukken meer.

Achter het oude schoolgebouw in de Koog steekt nog net de toren van de kerk omhoog.

Ook daar heeft men plannen voor. De toren is gammal en er moet een nieuwe komen. Men denkt zelfs aan geen toren. Het uurwerk kan dan mooi in het nieuwe raadhuis hangen, maar daar is men het in het dorp nog lang niet over eens.

De straatverlichting is nog erg beperkt. Er staat wel een lantaarn midden op de Kromme Brug en halverwege de Koog. De lantaarns zijn nog olielampen die elke avond moeten worden aangestoken door de lantaarnopsteker. Hij komt dan met een laddertje, zet dat tegen de paal, opent het raampje, tilt het lampenglas op en steekt de pit aan. Zo gaat dat elke dag.

Het is onduidelijk wat de mannen met de schuit vervoeren. Het lijkt wel of ze iets gaan repareren. Er liggen wat apparaten op de achtersteven. De man met de fiets is een apart fenomeen. Hij fietst namelijk naar alle plaatsen in Langedijk toe waar de fotograaf een foto maakt en zorgt dat hij dan pontificaal vooraan staat. Wie hij is en waar hij vandaan komt, weet niemand. Het zal geen mens erg veel kunnen schelen. Die man met die grote camera op een statief, met een doek over zijn hoofd, is veel belangwekkender. Wat men niet weet, is dat ruim honderd jaar later deze plek totaal zal zijn veranderd. Het raadhuis is herbouwd in 1903, De Roode Leeuw in 1911. De huizen en de school in de Koog zijn gesloopt, het water, 't Diepie, is gedempt. Niks blijft hetzelfde.

vader van Arie, kocht het toen voor de somma van f 3225,-. Op de gevel van De Roode Leeuw hangt naast het uithangbord met de rode leeuw erop een bord met N.B.T.M., de Nederlandsche Bell-Telefoon Maatschappij. Dit was de eerste aanbieder van telefonie voor particulieren en bedrijven in Nederland. De maatschappij werd in 1880 opgericht als dochteronderneming van de International Bell Telephone Company en verkreeg als eerste een concessie voor de aanleg van openbare telefoonnetten. Het eerste net werd in 1881 in Amsterdam geopend, met 49 abonnees. In 1888 opende de N.B.T.M. de eerste interlokale verbinding, tussen Amsterdam en Haarlem. Dit particuliere initiatief zou uiteindelijk geen lang leven beschoren zijn. Zo liep in 1895 de concessie in Amsterdam af, waarbij de gemeente besloot tot de aanleg van een eigen gemeentelijk telefoonnet dat in andere gemeenten navolging vond. In 1897 werden de interlokale verbindingen van de N.B.T.M. door het Rijk genationaliseerd en in 1913 werden ook de overgebleven lokale netten door het Rijk overgenomen. Wel werd de exploitatie nog tot 1916 door de N.B.T.M. gevoerd. Het bord op de gevel geeft aan dat er in het café kan worden gebeld.

Naast dit bord hangt een klein kastje met 'DREG' er op. Hierin zit op een haspel een stevig touw met een haak eraan om drenkelingen uit het water te 'vissen'. Met zoveel water kan er best eens iemand te water raken, maar er willen ook nogal eens mensen in 't Diepie tegenover het café

Voorwoord

Wat hebben we geweldig positieve reacties gehad op ons vorige nummer. De keuze om een oude foto op de voorkaft te plaatsen, heeft de attentiewaarde van ons blad absoluut goed gedaan. Maar ook de inhoud werd zeer gewaardeerd. Een enorme opsteker voor ons om door te gaan.

Ook dit jaar zijn we er weer in geslaagd om een mooi blad samen te stellen. Voorop staat altijd dat elke pagina minstens één foto moet hebben. Beeldmateriaal ondersteunt in hoge mate het geschrevene. Gelukkig kunnen we intussen putten uit een omvangrijke hoeveelheid beeldmateriaal. Laten we hierbij de onschatbare inbreng van de familie Möller niet vergeten. Karl uit Castricum en zijn zus Tinie Glas uit Zuid-Scharwoude leveren soms een afbeelding 'op bestelling' om het zo maar te zeggen.

We kunnen gelukkig elk jaar weer rekenen op onze gastschrijvers Jaap Kroon en Arie Kaan. Jaap dook in de kermisfamilie Winter en Arie nam turnkampioene

Truus Bruin onder de loep. Maar ook plotseling dient zich iemand aan. Dirk van der Woude heeft zijn herinneringen aan de Laanweg op papier gezet, ondersteund met foto's. Marri Zegers-Arends, afkomstig uit Broek maar wonende te Ursem, heeft haar gevoel van een schoolreisje naar Terschelling onder woorden gebracht. De redactie is erg blij met dit soort bijdragen. Hierdoor neemt de veelzijdigheid van ons blad toe en worden er ook vaak delen van Langedijk of bepaalde voorvallen belicht die anders misschien niet aan bod komen. We hopen dat het aanbod van Dirk en Marri navolging krijgt. Schroomt u niet en denk niet dat het toch niets wordt. De redactie corrigeert en deelt in, zonder dat uw eigen verhaal zijn eigen 'lucht' kwijtraakt. U vindt in deze nieuwe Otterplaat weer voor elk wat wils. Van elk dorp is er wel wat en we hebben weer niet beknibbeld op foto's.

Redactie

De opening van 't Regthuis in 2011

Op zaterdag 2 april 2011 was het dan eindelijk zover. Na maanden van voorbereiding kon de tentoonstelling 'Brand is erger', over 70 jaar Langedijker brandweer worden geopend. Bij de totstandkoming van de hele presentatie is intensief en heel prettig samengewerkt met de brandweer, in de personen van Dick van den Kommer, Edward Stam en Berrie Sprengeling. Maar ook achter de schermen is er hard gewerkt. Een grote groep brandweerlanden heeft namelijk de oude brandspuit van de stichting Langedijker Verleden opgeknapt en weer gebruiksklaar

gemaakt. In 2006 werd deze spuit door het stichtingsbestuur gekocht vanuit Zegveld en gestald in het brandspuitboetje naast 't Regthuis. Bij het schoonmaken bleek dat de spuit in 1909 is gebouwd bij de firma Bickers in Rotterdam. Twee dagen voor de opening was de spuit weer op zijn oude plek gestald. Om met onze oud-voorzitter Jan Wijn te spreken, het is weer een juweeltje. Alle slangen zijn weer gerepareerd, de koppelingen werken weer en het koper is met hulp van liters Brasso en uren 'elleboogstoom' weer blinkend geпоetst.

Het koper van de brandspuit uit 1909 glimt weer als ooit tevoren. Dankzij de vrijwilligers van de Langedijker brandweer.

De opening van 't Regthuis in 2011

Rond half tien arriveerde de Langedijker brandweer met groot materieel, oud en nieuw. Naast de moderne wagens hadden ze namelijk ook de oude Chevrolet en het VW-busje meegebracht. Alles werd in gereedheid gebracht om een demonstratie te geven met de oude spuit. Rond dezelfde tijd betrad oud-burgemeester Bulte 't Regthuis. Aan hem was gevraagd om de expositie officieel te openen.

Klokslag tien uur hield de heer Bulte, na een korte inleiding van de voorzitter, een onderhoudende toespraak waarbij hij anekdotes uit de historie van de brandweer naar voren bracht. Hij benadrukte hierbij het grote belang van een brandweerkorps zoals we dat in Langedijk hebben. Niet alleen bij de bestrijding van branden, maar ook bijvoorbeeld bij de hulp die enkele jaren geleden werd gegeven bij de overstromingen in Arcen in Limburg. Ook noemde hij de gemeenschappelijke factor die er altijd bestond tussen de Stichting Langedijker Verleden, 't Regthuis en de brandweer:

oprichter en oud-bestuurslid Jan IJff.

Helaas ontviel Jan ons in 2007.

Na zijn toespraak rende de heer Bulte met het oude brandweerbekken, onder het roepen van 'brand, brand', naar buiten.

Terwijl de mannen pompten, mocht de voorzitter ook even laten zien hoe hoog hij kon spuiten

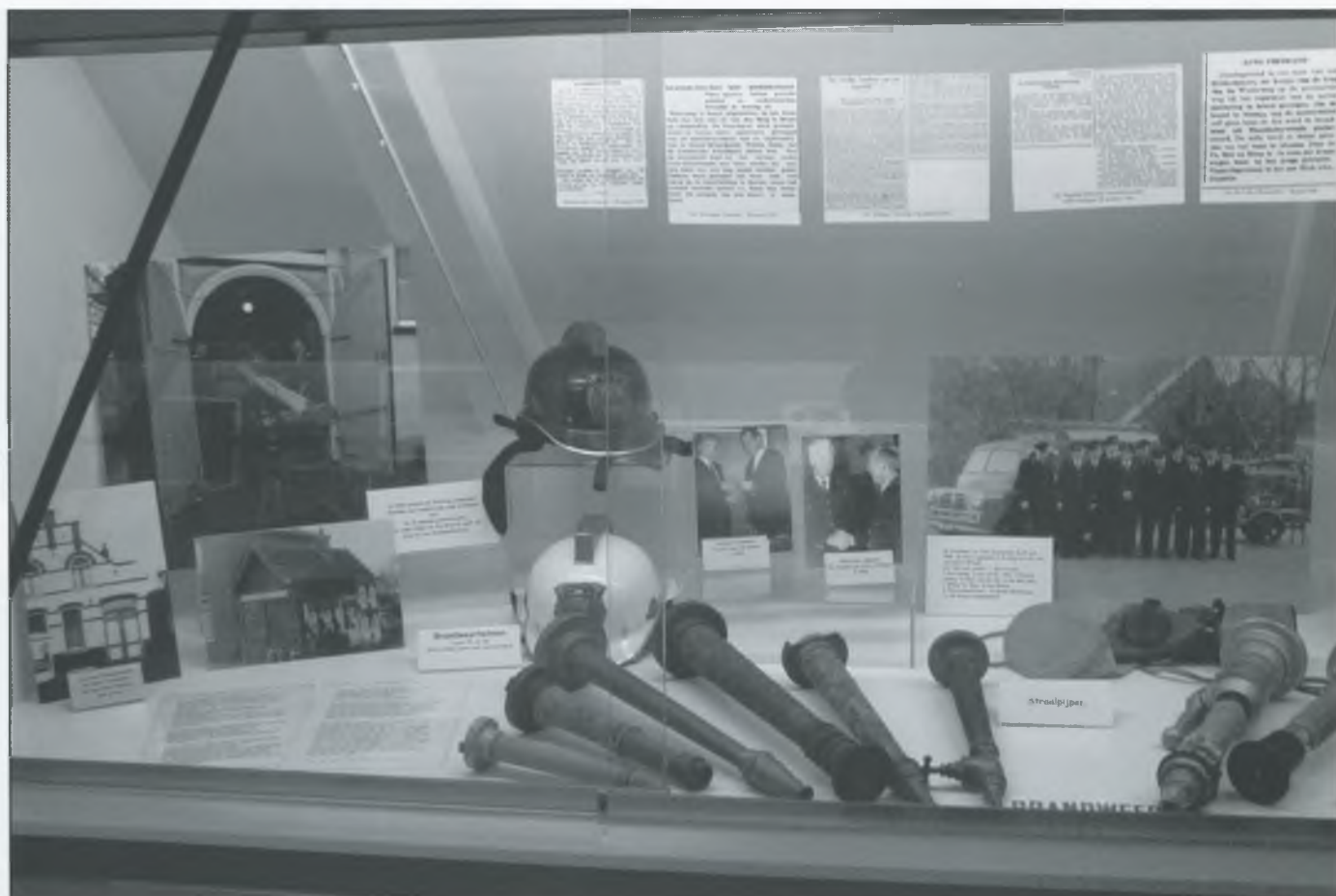
Dit was het sein voor een vijftal brandweermannen, gekleed als bakker, slager en timmerman van rond 1900, om de brandspuit naar buiten te rijden en in gereedheid te brengen voor de spuitdemonstratie. Brandmeester voor deze dag, Berrie Sprenkeling gaf hierbij de instructies. Het bleek dat het oude beestje nog best mee kan.

De vier pompers hadden druk werk. Op uitnodiging van brandmeester Berrie werden enkele heren uit het publiek gevraagd om ook even te helpen pompen. Dit viel na een paar minuten, volgens zeggen van de heren, nog echt niet mee. Petje af voor onze voorouders die verplicht een kwartier per man moesten pompen voordat ze werden afgelost.

Vanzelfsprekend trok het hele spektakel veel publiek, mede dankzij het stralende weer. Hierna togen velen naar binnen om te genieten van een hapje en een slokje. In gedeelten ging het daarna naar de expositiezolder waar met hulp van de Langedijker brandweer een interessante tentoonstelling was ingericht. Zo waren er o.a. een compleet aangeklede oude en een moderne brandweerman te zien. In de vitrines lagen diverse attributen uit een recent en verder verleden. Een aantal foto's belichtte verschillende perioden uit de voorbije zeventig jaar brandweer. Vooral de kinderen stonden met open mond te kijken naar een verzameling brandweerautootjes van brandweerman Douwe de Vries in de vitrines. Wel kijken, maar aankomen niet, was het motto.

*Oud-burgemeester Bulte staat klaar om met een slag op het brandweerbekken de tentoonstelling te openen
(foto Guus van der Plas)*

Eén van de vitrines waarin ook een foto van onze oud-bestuursleden Jan Ijff en Cees Rutsen niet mocht ontbreken

Op 25 juni 2011 organiseerde de brandweer een open dag met daaraan verbonden een fiets-tocht door Langedijk. Op diverse plekken stond brandweermaterieel opgesteld. Zo ook bij de Koogerkerk. Aan de hand van een oude foto uit de jaren 30 waren de slangen te drogen gehangen aan de toren van de kerk. Jammer genoeg regende het de hele dag zodat ze later wel apart gedroogd zullen zijn.

De oude foto uit de jaren 30 en daarnaast de situatie op 25 juni 2011

Reacties op het vorige nummer

De treinverbindingen van Noord-Scharwoude

Piet Bommer uit Tuitjenhorn schreef ons het volgende:

"Ik las in uw mooie blad het stukje over de veilinglijn van Noord-Scharwoude. In Noord-Scharwoude zelf is daar eigenlijk niets meer van terug te vinden, maar er staan nog een aantal ijzeren spoorbielsen vlakbij de brug (achter het struikgewas, gebruikt als hekpalen). Op de oude foto's zijn zo lijkt het alleen maar houten bielsen te zien, zijn ze dan (daar) ooit gebruikt kun je jezelf afvragen. Ik heb dit soort ijzeren bielsen in het buitenland wel eens gezien."

Tinie Glas-Möller uit Zuid-Scharwoude belde dat ze nog een foto bezit waarop de vroegere stationschef van Noord-Scharwoude staat. Het gaat om Jan Willem Dijkman, geboren in 1879 te Velsen. Hij trouwde in 1903 met Geertje Zweed, geboren te Oudkarspel als dochter van Pieter Zweed en Mietje Offenberg. De Offenbergs kwamen van de Zaan. Tinie's man, Piet Glas, is via zijn overgrootmoeder Maartje Offenberg aan deze familie verwant. Spoorwegbeambte Dijkman overleed in Haarlem in mei 1957.

Links stationschef Jan Willem Dijkman in spoorweguniform. Rechts een gezinsfoto met zijn vrouw Mietje Offenberg en hun zoon Jan

Algemeen

Nico Hart, zoon van Klaas Hart, schreef ons uit Den Haag:

"Het is wel bijzonder dat er vier artikelen in staan waar ik me direct bij betrokken voel: het artikel over de familie Hart natuurlijk, dan het artikel over de brand van de Oudkarspelers kerk, ook het artikel over het verdwijnen van onze twee schoolgebouwen én het artikel over molen 'H' dat eigenlijk het verhaal over de familie Hart inluidt. En dan is er nog die foto onderaan pagina 29 waarop de schuur is te zien (die met die witte dakrand) waarin ik jarenlang (met

o.a. Jos Quax) met een bandje speelde en die later meer een ontmoetingsplek werd voor gelijkgestemden. De voorloper van The Gunner in Broek op Langedijk en Le Petit Canonier in Zuid-Scharwoude, later De Koog in het oude raadhuis in Zuid-Scharwoude en weer later De Koog in Noord-Scharwoude."

Jeugdherinneringen uit de oorlogstijd

Jopie Oud vroeg zich af of de redactie wel wist dat de Snipsloot aan de noordkant van Eecen is. Het was vanwege het feit dat we in haar artikel hadden toegevoegd dat die aan de zuidkant van Eecen is. We zaten met de redactie bij elkaar en toen viel de opmerking: wie weet van de jongere generatie nu nog wat de Snipsloot is. De oplossing was om er even een verklaring bij te zetten. Wat wil nu het geval, in de volgende zin komt het woord 'zuidkant' voor. Onder invloed hiervan is er per ongeluk 'zuidkant' vermeld. Gelukkig zal geen van de lezers denken dat Jopie Oud het niet wist.

De Openbare Lagere School van Broek op Langedijk

Er kwamen drie reacties op deze schoolfoto. Van de eerste zijn helaas de gegevens van de afzender verdwenen. Deze lezer trok in twijfel of op de foto inderdaad kinderen stonden die waren geboren in 1949. Er werd gedacht aan iets eerder.

Dit werd bevestigd door Nettie Newland-Zeeman. Zij schreef: *"Een kleine correctie bij deze foto. Bijna alle kinderen (27) zijn in 1953 en 1954 bij mij in de klas gekomen. Ik was van 1952 tot 1955 onderwijzeres op deze school, de zogenaamde Staase Skoöl. Zij waren toen zes jaar oud en zijn dus niet in 1949 maar in 1947 of 1948 geboren. De foto is waarschijnlijk genomen in 1959. Overigens een heel mooie foto en voor mij een feest van herkenning."*

Nel de Hart-Berkhout liet nog weten dat haar neef Jaap

Kroon het bijschrift had opgesteld, ofschoon de foto wel uit haar collectie komt. Meester Burtner (inmiddels 81 jaar) bevestigde dat de kinderen het geboortjaar 1947 en 1948 hebben. De foto is genomen in 1959 en betrof alleen de zesde klas. Het was een grote uitzondering dat er dit schooljaar een volledige klas was, want er waren altijd combinatieklassen. Het was namelijk maar een kleine school met 3 lokalen en een noodlokaal aan de overkant van de Dorpsstraat. Dat noodlokaal was in de Vrijgemaakte Gereformeerde Kerk, naast het postkantoor.

Toch bijzonder dat een openbare (dus niet op religieuze grondslag) lagere school gewoon deze gereformeerde kerkelijke ruimte kon gebruiken.

We plaatsen de foto hier opnieuw.

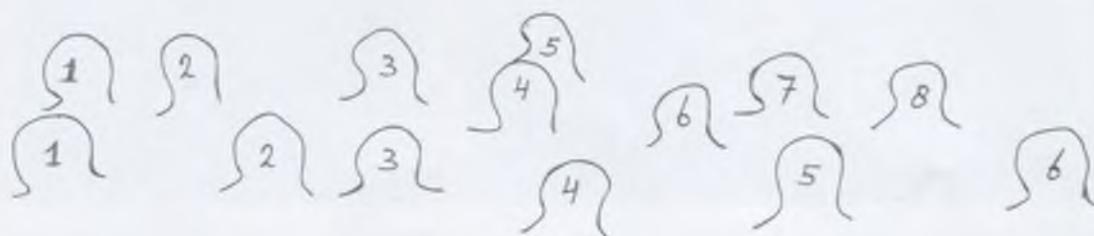
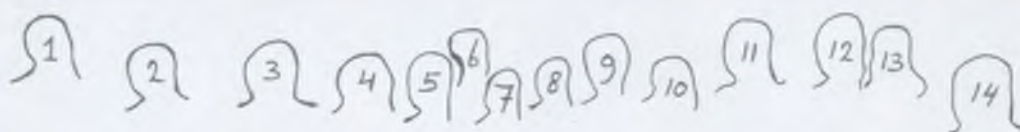
Op de foto staan achterste rij v.l.n.r.: 1.Meester Koningsteijn, 2.Janny Engel, 3.Jannie Schoenmaker, 4.Gert van der Oord, 5.Arie van der Gracht, 6.Lya Molnár, 7.Elly Kaas, 8.Janny Molnár, 9.Renie Klingeler.

De rij daarvoor v.l.n.r.: 1.Maarten Koningsteijn, 2.Joke Schouten, 3.Nel de Ruiter, 4.Nel Berkhout, 5.Marian de Feyter, 6.Babs van Loenen, 7.Tineke Woldhuis, 8.Gea Mulder, 9.Helma Hart, 10.Sonja van Schoorl.

De rij daarvoor v.l.n.r.: 1.Jan Koningsteijn, 2.Willem Beets (afkomstig uit Heerhugowaard), 3.Joop Kuiper, 4.Wim Drankier, 5.Rob Berkhout, 6.Peter Beemsterboer, 7.Ron Luiting, 8.Hans Wagenaar 9.Kees Jansen.

Op de voorste rij v.l.n.r. 1.Sjon de Boer, 2.Frans Wit, 3.Kees Rutsen, 4.Kees Eriks, 5.Herman Langedijk, 6.Nico van der Hurk, 7.Gerard Kuiper 8.Hans Scheffel. Jan de Graaf ontbreekt op de foto.

We voegen tevens een foto bij van een reünie van deze 6e klas. Die reünie vond plaats in 1988 ter gelegenheid van het afscheid van meester Burtner.

Achterste rij , v.l.n.r.: 1. Hans Wagenaar, 2. Nelly de Ruiter, 3. Janny Engel, 4. Tineke Woldhuis, 5. Babs van Loenen
6. Jan de Graaf, 7. Marjan de Feijter 8. Marieke Koningsteijn 9. Janny Schoenmaker
10. Gert van der Oord, 11. Rob Berkhout, 12. Cees Jansen, 13. Sjon de Boer, 14. Meester Koningsteijn

Middelste rij , v.l.n.r.: 1. Lija Molnár 2. Nel Berkhout 3. Janny Molnár 4. Gerard Kuiper, 5. Gea Mulder, 6. Hans Scheffel
7. Peter Beemsterboer, 8. Nico van der Hurk

Voorste rij , v.l.n.r.: 1. Ron Luijting, 2. Jan Koningsteijn, 3. Wim Drankier, 4. Kees Rutsen
5. Frans Wit, 6. Maarten Koningsteijn

De familie Glas op de foto

Op de foto zien we van links naar rechts:

Achterste rij: 1. Willem Glas, 2. Marie Glas-Blokker, 3. Jan Glas, 4. Neeltje Glas-Twisker, 5. Bertus Witteveen.

Middelste rij: 1. Dirk Blaauboer, 2. Kees Kliffen, 3. Gerrit de Mayer, 4. Trijntje Glas-van Twuyver, 5. Bas Glas, 6. Neeltje Witteveen-Glas, 7. Cor Hartland, 8. Jan Kostelijk, 9. Niek Selhorst.

Voorste rij: 1. Leentje Blaauboer-Glas, 2. Aagje Kliffen-Glas, 3. Ka de Mayer-Glas, 4. Marijtje Glas-Borst, 5. Jan Glas, 6. Ma Hartland-Glas, 7. Anne Kostelijk-Glas, 8. Guurtje Selhorst-Glas.

Jan Glas Sr overleed op 30 juni 1950. Marijtje Borst was hem op 12 februari 1947 al voorgegaan.

Deze foto van de familie Glas moet naar alle waarschijnlijkheid zijn genomen op 19 juni 1927. Jan Glas en Marijtje Borst waren toen 40 jaar getrouwd. De plaats van de opname is bij de muziektent van de fanfare Kunst na Arbeid in Zuid-Scharwoude. Deze tent stond op een stukje land achter de Openbare Lagere School. Op deze plek bevond zich de autoshowroom aan de Koog. Binnenkort verrijzen hier enkele nieuwe woningen.

Jan Glas, geboren te Warmenhuizen en Marijtje Borst, die ter wereld kwam in Petten, trouwden op de jonge leeftijd van 20 jaar. Dit huwelijk vond plaats op 19 juni 1887 in Zuid-Scharwoude.

Het jonge paar bleef altijd wonen aan het Kerkepadje, net voorbij de Koogerkerk. Het gezin werd gezegend met tien kinderen. In november 1887 werd hun dochter Maartje (Ma) geboren, in mei 1889 gevolgd door Katharina, die Ka werd genoemd. Dochter Aagje diende zich in september 1890 aan. De vierde dochter was Anna (Anne) die in augustus 1892 het levenslicht zag. Na vier dochters werd zoon Johannes (Jan) in oktober 1893 geboren. Hierna was het weer de beurt aan drie dochters: Guurtje in augustus 1896, Helena (Leentje) in december 1899 en Neeltje in oktober 1900. Tot slot kwam een tweeling ter wereld in juni 1902: Willem en Bastiaan Pieter

(Bas). Gezien de onderbreking van enkele jaren is het mogelijk dat er nog meer kinderen zijn geboren die jong zijn overleden. Dit is verder niet onderzocht.

Oudste dochter Maartje trouwde net als haar ouders op jonge leeftijd. In 1907 trouwde ze op 19-jarige leeftijd met de vissersman Cor Hartland uit Koedijk. Het feit dat vader Jan Glas ook visser was, heeft misschien een rol gespeeld bij deze keuze. Tweede dochter Ka trouwde eveneens jong en vond ook een man op Koedijk: Gerrit de Maijer. Gerrit was geen visser, maar handelde net als zijn vader in groenten. Opvallend is dat de moeder van Gerrit van haar achternaam ook Hartland heette.

Dochters Aagje en Anne vonden een man in Zuid-Scharwoude. Anne trouwde brandstoffenhandelaar Jan Kostelijk en Aagje werd de vrouw van Cornelis (Kees) Kliffen. Zij hadden later een textiel-

winkeltje in de Koog, pal naast het raadhuis. Zoon Jan zocht het ook niet ver en werd in de echt verbonden met Neeltje Twisker uit Broek. Guurtje moest helemaal naar Schoorl waar zij Niek Selhorst als man vond. Dochter Leentje vond in Dirk Blaauboer een echtgenoot. Neeltje was 21 jaar toen ze in Amsterdam trouwde met groentekoopman Lambertus (Bertus) Witteveen, afkomstig uit die stad. Dit huwelijk strandde echter begin 1938 door echtscheiding.

Willem Glas was evenals zijn vader visser en had later een viswinkel in Noord-Scharwoude, samen met zijn vrouw Marie Blokker. Dit huis is destijds na de verkaveling gesloopt om een doorgang te maken tussen de Dorpsstraat en de Voorburggracht. Het stond links van de huidige fietsenzaak van Jan Bouwes. Tweelingbroer Bas Glas is getrouwd geweest met Trien van Twuyver, maar overleed in april 1929 helaas op heel jonge leeftijd. Zijn weduwe hertrouwde in 1936 met Johan Jacob (Jaap) Tin, weduwnaar van Bregtje Kuit.

Bronnen:

- *Gegevens van familie Glas-Möller, Zuid-Scharwoude*
- *Westfriesche families december 1983; 24e jaargang no 4.*

De Langedijker Muziekschool

van Andries Olie

Inleiding

In Langedijk en Heerhugowaard bestond vele jaren de muziekschool "Dijk & Waard". Kinderen kregen hier muziekonderwijs op alle mogelijke fronten. Onderricht in muziek bestond echter al eerder. Pieter Pranger uit Noord-Scharwoude was een heel bekende Langedijker die velen een muzikale basis heeft gegeven. Jaren eerder bestond er echter in Zuid-Scharwoude 'De Langedijker Muziekschool', in 1911 opgericht door Andries Olie en zijn vrouw Aaltje Melling. Olie zou waarschijnlijk geruisloos in de geschiedenis zijn verdwenen als er in 1992 geen aanleiding was geweest om hem wat nader te belichten. Herinneringen van Maartje de Vries uit 'de Morrebok' (Moerbeek) aan haar muziekleraar werden door haar dochter Margreet Bruijn (van de bekende schrijver Cor Bruijn) geplaatst in het jaarboek (1993) van het Westfries Genootschap. Aan mij werd indertijd gevraagd of ik wat wist over Andries Olie. Na wat gespit en gegräaf, waarbij een leuk contact ontstond met de schrijfster Margreet Bruijn, lukte het mij om een redelijk beeld van deze man te geven. Nadien zijn er meer feiten en fotomateriaal boven tafel gekomen, waardoor een plekje in ons blad mij gerechtvaardigd lijkt.

Jeugd en jonge jaren

Andries Olie zag het levenslicht op Terdiek, niet ver van de Langereis onder Nieuwe Niedorp. Hij kwam op 26 februari 1861 op deze wereld in het gezin van Jan Olie en Aafje Brands. Het gezin had al twee zoon-tjes: Dirk, vernoemd naar Dirk Olie, en Krijn die de naam van opa Krijn Brands had gekregen. De naam Andries kwam wel in de familie voor. De vader van opa Krijn heette zo.

Na Andries zagen nog een jongen en een meisje het levenslicht, maar beiden stierven jong. In 1865 en 1868 kwamen nog een keer een Albert en een Trijntje ter wereld, zodat we uitkomen op een gezin met vijf kinderen.

Vader Jan Olie was eerst landbouwer en daarna winkelier. Kennelijk zaten er wat pedagogische kwaliteiten in de Olie's want jongere broer Albert zou later schoolhoofd in de Zijpe worden.

Uit de jonge jaren van Andries Olie is niet alles bekend. We weten dat zijn vader later kruidenier was en dat zoon Andries met een hondenkar de waren uitventte, tot in de al genoemde Morrebok aan toe. Hij zal dus in eerste instantie in de middenstand hebben gezeten. Muziek werd pas later zijn hoofdbron van inkomsten. Op eigen kracht leerde hij zichzelf vioolspelen. Hij beheerste het op een gegeven mo-

*Een portret van Andries Olie op jongere leeftijd.
Hij had toen al de kenmerkende grote snor.*

ment zodanig goed dat hij met een maat van hem op kermessen ging spelen. Niet dat hij dit zo leuk vond. Integendeel, het vele drinken achtte hij maar een dom vermaak. Ook het ophalen van de danscenten vond hij een crime. Hij was dan ook erg blij toen dit later werd vervangen door entree waaruit ook de muziek werd betaald. Over zanglessen las Andries diverse boeken en ter vervolmaking van zijn vioolspel volgde hij muzieklessen in Alkmaar. Hier leerde hij ook piano en cello spelen.

In 1892 overleed vader Jan. Moeder Aafje hield nog enkele jaren de kruidenierswinkel aan, samen met haar ongetrouwde kinderen Andries en Trijntje die toen respectievelijk 31 en 24 jaar oud waren. In 1898 trouwde Trijntje met schipper Theunis van der Molen. Andries was getuige bij dit huwelijk en gaf toen als beroep op: muziekmeester. Het wijst er op dat hij toen muziek tot zijn hoofdinkomen had gemaakt.

Een advertentie uit november 1899 leert ons dat er een uitvoering werd gegeven door het Strijkorkest 'De Kleine Kapel' in de concertzaal van de heer P. Haringhuizen. Het orkest stond onder leiding van A. Olie en er was een solist J. Sluis uit Amsterdam.

Zuster Trijntje en zwager Teunis gingen wonen in het voorste deel van het ouderlijk huis, dat vroeger als winkeltje had dienst gedaan. Het was een vrij lang huis, waardoor Andries en zijn moeder achterin nog voldoende ruimte hadden om te wonen. Muziekles gaf Andries echter in een houten behuizing die geplaatst was in de bessentuin achter het huis. Langs de lange zijden van deze muziek-tent waren banken opgesteld. Halverwege stond een schoolbord met daarvoor een kleinere bank. Om die zitplaatsen werd door de leerlingen het meest gevochten. Vooral 's zomers met warm weer keek menig leerling wel eens verlangend de bessentuin in. Soms, als er niet zoveel leerlingen op les waren, mochten ze wel eens even de bessentuin in.

Een enkele keer kregen ze na de les wat bessen op servetjes van oude kranten. Olie komt over als een onvermoeibaar man als het gaat over muziek. Naast het geven van les in viool, piano en zang studeerde hij zelf tot diep in de nacht. Met een klein olielampje begaf hij zich dan van de muziektent naar het huis. Schoenen gingen uit om 'ootje' niet te wekken. Hij rubriceerde zelf bladmuziek, deed er keurige kaftjes omheen met etikettes en legde zo een complete muziekbibliotheek aan. De leerlingen konden uit deze zelf aangelegde bibliotheek bladmuziek lenen. Voor zanglesen rekende hij f 0,75 per kwartaal. Piano- en vioolles waren aanzienlijk duurder: f 7,50 per kwartaal. Uit verschillende advertenties in de Schager Courant blijkt dat hij in 1893 al begon met het geven van voordrachtsoefeningen, vaak met groepen van rond de veertig kinderen. Deze uitvoeringen werden gegeven in de plaatselijke lokaliteiten van Kaan en Haringhuizen in Nieuwe Niedorp.

Vanaf 1908 treffen we advertenties aan voor Voordrachtsoefeningen in het lokaal van D.Stam in Noord-Scharwoude (Café De Burg). Olie had toen zijn terrein verlegd naar

Een dorpsgezicht in Nieuwe Niedorp ter hoogte van de smederij van 'De Kolonie' (rechts). Bij het tweede hekje voorbij de smederij (met de kleine boompjes ervoor) woonde de familie Olie op het adres Hoogzijde 89. Op deze plek verrees later busonderneming Peereboom.

Langedijk en had in die tijd hulp van mejuffrouw Bregje Speets uit Lutjewinkel. Vier jaar eerder wordt zij nog genoemd als zijn beste leerlinge.

Trouwen en naar Langedijk toe

Op 50-jarige leeftijd, om precies te zijn op 14 september 1911, trouwde Andries Olie in Wognum met de twaalf jaar jongere Aaltje Melling die geboren was in Oudendijk. Moeder Aafje was in 1909 overleden en het is aannemelijk dat zijn zuster en zwager de wens te kennen hebben gegeven het hele huis te willen bewonen. Olie verhuisde in september 1911 officieel van Nieuwe Niedorp naar Zuid-Scharwoude en in dezelfde maand opende het kersverse echtpaar de Langedijker Muziekschool in Zuid-Scharwoude. Het is onduidelijk waarom specifiek gekozen is voor verhuizing naar de Langedijk. Een paar jaar daarvoor lagen er al contacten die deze keuze kennelijk hebben beïnvloed. Het muziekonderwijs in Nieuwe Niedorp werd echter niet afgebroken. Op maandag en vrijdag was er les in Zuid-Scharwoude en op de woensdag en zaterdag in Nieuwe Niedorp.

Het huis, annex klaslokaal, van het echtpaar Olie was gebouwd op een stuk grond dat toebehoord had aan notaris Duker. De grote villa van de notaris was groten-deels verbrand en niet meer compleet opgebouwd. Op de gevel van de woning (nu Dorpsstraat 390 en 392) kwam een groot bord te hangen met LANGEDIJKER MUZIEK-SCHOOL.

Het pand waarin de Langedijker Muziekschool was gevestigd. In later jaren werd de woning gesplitst en links bewoond door Cees en Marrie Rutsen, later door de ouders van Cees. Rechts woonden jaren achtereen bakker Jan Schoorl en zijn vrouw. Later hun zoon Piet Schoorl.

In de tuin, voor het prieeltje toont Andries Olie een grote klas met leerlingen.

Helaas zijn niet alle namen bekend. Bovenaan van links naar rechts zijn bekend: 2.Klaas Luitjes, 3.Henk van Zoonen, De rij daarvoor, v.l.n.r: 1.Meester Andries Olie, 2.Jantje Klingeler, 3.Cornelia de Jong, 4.Neelie Luyting, 6.Grietje Keizer.

De rij daarvoor, v.l.n.r: 1.Jan Koeman, 2.du Burck, 4.Dirk de Geus, 9.Marie du Burck, 10.Cor Schrieken.

Op de 1e zittende rij, v.l.n.r: 1. Van der Wal (?), 4.Aagje Kout (met U-vormige kraag), 6.Marie Pluister, 8.Anne Blom

Vooraan links zittend: Aafje Haasert; rechts vooraan zittend: Jantje Blom.

Gedurende een kleine vijftien jaar hebben Andries en Aaltje Olie les gegeven aan ettelijke Langedijker kinderen. Mevrouw Olie bespeelde het harmonium tijdens de zanglessen. De eerste twee jaar was Bregje Speets nog muziekdocente, maar uit een advertentie uit 1913 komt duidelijk naar voren dat zij de samenwerking met Olie niet meer had. Mej. Speets verhuisde in 1915 naar Spoorstraat 36 in Oudkarspel en in de jaren 30 naar Noord-Scharwoude, waar zij ook muziekonderricht gaf.

Ondanks, of misschien wel dankzij het feit dat Andries Olie autodidact was, had hij de gave om kinderen muziek op een zodanige wijze bij te brengen dat zij het geleerde nooit vergaten. Hij hanteerde de solfège methode waarbij hij steevast 'sol' als 'sal' uitsprak. Daarnaast bediende hij zich van ezelsbruggetjes voor de jongste leerlingen om de maat te tellen. Zoals:

*Eén, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven,
Annemie de Lapper kwam me tegen.
en*

*Dan heb ik nog zo'n geitebok,
Daar rijdt mijn kleine jongen op, van 1,2,3.*

Hoe hij alles zelf ervoer, valt op te maken uit een brief die hij in 1925 stuurde aan het gezin van schrijver Cor Bruijn. Een bezoekje zat er niet in, schreef hij. Zowel hij als zijn vrouw hadden het nog bijzonder druk met lesgeven en de voorbereidingen voor een voordrachtsoefening. Uit de brief blijkt dat Olie het gebrachte tamelijk lichte kost vond:

"Leerlingen die mooi spel kunnen geven, heb ik maar weinige meer, doch gelukkig zijn de verdiensten er niet minder om, al hebben de meeste leerlingen een paar graden of meer tekort muzikaliteit. Wanneer je de minder begaafde leerlingen zou willen wegdoen dan hield je nog minder dan de helft over."

Van de uitvoeringen in De Roode Leeuw in Zuid-Scharwoude werd in de Langedijker Courant verslag gedaan. Dit gebeurde op de wat lichtelijk overtrokken manier van die tijd. In 1925 valt te lezen:

'Om blij het leven door te treden, behoeft men groote schatten niet. Ziedaar, een bekende waarheid die wij allen weten, maar nog nooit heeft haar schoonheid me zoo getroffen als Zaterdagavond in den Kolfbaan van den heer Kramer, bij het luisteren naar de lieve, frissche kinderstemmen der leerlingen van Mijnheer Olie.'

Deze foto van plusminus 1920 werd in de muziekschool van Meester Olie genomen.

Linksboven zijn nog muzieknuten zichtbaar op het schoolbord.
Achter van links naar rechts: 1. Meester Andries Olie, 2. Piet Kist, 3. Klaas Klingeler, 4. Henk van Zoonen, 5. Jan Kout, 6. Klaas Luitjes, 7. Gré Hopman.

Midden, v.l.n.r.: 1. Anne Melten, 2. Doortje Barten, 3. Uut Kliffen, 4. Mien Mulder, 5. Marie de Leeuw, 6. Annie Keeman, 7. Gurie Bakker.
Vooraan, v.l.n.r.: 1. Siemen Kuiper, 2. Jaap Buishand.

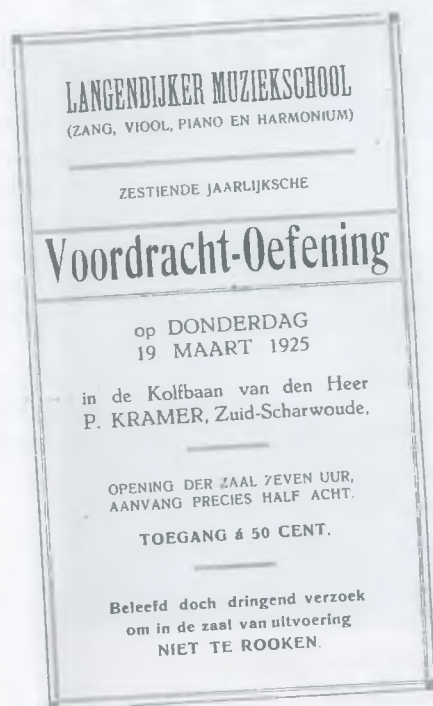
Het zou de laatste uitvoering zijn. Op 7 januari 1926 overleed Andries Olie plotseling op 64-jarige leeftijd. In de al genoemde Langedijker Courant verscheen een klein berichtje dat de school wellicht zou worden voortgezet door een leerling. Hiervan is echter nooit een tastbaar be-

wijs gevonden. Andries Olie heeft zonder meer bij diverse jongens en meisjes de basis gelegd voor de liefde voor muziek. We kunnen hem daar alleen maar dankbaar voor zijn.

Aaltje Olie-Melling overleefde haar man nog ettelijke jaren. Nog verscheidene jaren bleef zij de oude muziekschool bewonen. Later werd het pand verkocht en verbouwd tot een dubbele woning. Mevrouw Olie overleed op 2 juli 1971 te Alkmaar op de gezegende leeftijd van 98 jaar.

Een boek over Andries Olie

Eerder werd de relatie tussen Andries Olie en de schrijver Cor Bruijn al genoemd. Maartje de Vries, de vrouw van Cor Bruijn, had haar eerste vioolles van Andries ontvangen toen zij met een hondenkar vanuit de Moerbeek naar Nieuwe Niedorp reed. Deze gegevens waren later voor Cor Bruijn aanleiding om een roman te schrijven over de muziekmeester. In het voorjaar van 1929 werd namelijk aan Cor gevraagd of hij een vervolgverhaal wilde schrijven voor de "Zaanlander", een plaatselijk dagblad. Dat leek hem wel wat, dus schreef hij het boek "Muziekmeester Adriaan" dat in de Zaanstreek speelt. Het boek speelt dan wel aan de Zaan, maar bij het lezen duikt heel duidelijk de figuur van Andries Olie op. Zo is op een heel andere wijze de herinnering aan de muziekonderwijzer uit Nieuwe Niedorp en Zuid-Scharwoude bewaard gebleven.

Namen van de Zangleerlingen

Eerste Klas	Tweede Klas
Jansje Spanjaart. Klara Peijs. Jacoba van Twuijver. Aagje Rutzen. Ali Woldhuizen. Maartje ten Bruggencate Anna Smak Jan Borst. Klaas de Boer. Kees Barneveld. Nellie Kostelijk. Annie Kostelijk. Marietje Muol. Anna Renaud. Neeltje de Ruiter. Aletha Wormbecher. Cor Kostelijk. Jan de Boer. Pieter Blokker. Dirk Mienes. Henri Tauber. Jacob van Exster. Abram Wonder. Jan Klingeler.	Ali Groen. Marie Kostelijk. Agatha de Boer. Guurtje de Ruiter. Dieuw Kuiper. Geertje Blokker Trien Smak. Corrie Deutekom. Albert Borst. Henk Hart. Cees Kok Jan Klinkert. Adriaan Spanjaart. Cor Kostelijk. Cees Kostelijk. Herman Mooi. Maarten Kaas. Jacob Deutekom. Ali Pranger. Annie Bos. Wijntje Frielink. Rensje Kramer. Aagje Kramer. Marie Bakker. Betsie Stieltjes. Hestertje Heers. Grietje Borst. Anna Borst. Pieter Langendijk. Jan Oudendijk. Jan van Eeten. Jacob Mooi. Harrie Wonder.
Derde en Vierde Klas.	
Marie Frielink Minni Smit. Marie Chattillon.	

Het programmaboekje van de uitvoering van 19 maart 1925 en daarnaast de namen van de zangleerlingen

De Staase Skoôl

*Staande: Meester Bierman (li) en Jaap de Vries (r)
Knielend, v.l.n.r: Guurt de Ruiter, Nel Beers en mevrouw Vlug*

Over onze school, de 'Staase Skoôl' te Broek op Langedijk, gaat dit verhaaltje. Een heel bijzondere school. Men noemde ons de 'staase drollen', leuk hè? De andere lagere school had ook een scheldnaam die ik maar niet zal noemen.

Wat was er zo bijzonder aan de O.L.S.? Wel, waar ik het over wil hebben, is één week in het jaar. Vanaf de vierde,

vijfde klas gingen we naar Terschelling. Dat kwam omdat onze meester, Klaas Bierman, een Schellinger was. Zijn broer Jan en tante Neeke hadden een boerderij met een landje waar de tenten op mochten staan. Maar zo'n week kostte veel geld en dat hadden we niet. Dus gingen we kranten ophalen met z'n allen. Twee Langedijkertjes of een krant per keer kregen we. Het kon allemaal achter op de fiets. Alle beetjes hielpen. Verder waren er mensen die aardappelen, rode kool, brood voor de eerste dag enzovoort meegaven. We zouden ze nu sponsors noemen.

De leiding was vaste prik meester Bierman, Jaap de Vries, gymjuf Guurt de Ruiter, Vrouwtje Barsingerhorn-Voogt, mevrouw Vlug (moeder van Arie), Nel Beers (zus van Piet en Freek Beers), mijn moeder Hester Arends-Beers en nog enkele andere dames. Jaap, de timmerman uit Zuid-Scharwoude, kon altijd mee. Hij huurde een tandem en wij kinderen deden ons best om mee te kunnen op dat

oude rotting. Lekke banden, kettingen eraf. Maar geen probleem, Jaap maakte het en had altijd schik.

Eenmaal op Terschelling begon de pret. We sliepen in tenten op strooien bedjes, maakten zelf slaapzakken van meelzakken (nog uit de oorlog), stopten stro in het kussengedeelte, verder een oude deken en slapen maar.

*Corvee, de gesponsorde rode kool wordt verwerkt.
V.l.n.r. Greta Mulder, Reina Beers, Marri Arends, Wim Wilmink en Piet Beers*

Eten koken was toen al een kunst. De jongens gingen op pad richting West, de meiden de andere kant op. Dan anderhalf uur een wedstrijd in dennenappels zoeken. Wie hadden er de meeste dennenappels gevonden, denk je: de meisjes! De potkachel moest branden. 's Avonds werden de gehaktballen gebraden. De rode kool stond de hele ochtend op, de appelmoes om twee uur en om vier uur werden de aardappels gekookt. 's Avonds werd de lammetjespap opgewarmd. Maar o wee, als het regende, dan wou de kachel niet branden.

We hadden om de beurt corvee: aardappels schillen, afwassen, wc-emmers legen enzovoort.

Naar paal 8 op het strand was in onze beleving uren lopen. Er werd ook verkering gezocht. Wat een heerlijke week. Als de vlag gehesen werd om acht uur, dan zongen we 'Wij zijn jong, de aard licht open'. De Terschellinger vlag bestaat nog steeds. Rood zijn de daken, blauw is de lucht, geel is de helm, groen is het gras, wit is het zand. Dat zijn de kleuren van het Schellinger land. Deze kleuren komen terug in de vlag.

Bijzonder was dat er ook oud-leerlingen en oud-oud-leerlingen mee mochten, tot ze ongeveer 15 jaar waren. We waren immers een kleine school en elke bijdrage was welkom. Bovendien ging bijna niemand op vakantie in die tijd en zo kwam je nog eens ergens. Daarom zien we op de foto's ook (oudere) kinderen die duidelijk niet meer op de lagere school zitten.

De tent met de vlag

Ik heb er mooie herinneringen aan, vandaar dat ik dit heb geschreven.

Meester Bierman is op Terschelling begraven.

Het plaatsje Hee, waar we kampeerden, is er nog wel, maar het is heel anders dan toen.

*De hele groep. Bovenste rij v.l.n.r.: 1. Marri Arends, 2. Annie Vijzelaar, 3. Aad Peters, 4. Piet Schoen, 5. Piet Beers, 6. Sjouk Maakal, 7. Han Engel, 8. Wim Wilmink, 9. Arie Jansen, 10. Kees de Geus, 11. ?, 12. Kees Wit
Middelste rij v.l.n.r.: 1. Mart de Waard, 2. Frans Kuiper, 3. Reina Beers, 4. Freek Beers, 5. Arie Vlug
Onderste rij v.l.n.r.: 1. Joke Sterringa (kijkt omlaag), 2. Siew van der Welle, 3. Kees Broekhuizen, 4. Dik Bruin*

Reclame-uitingen in vroeger dagen

Inleiding

Tegenwoordig worden we overspoeld met reclames in allerlei vormen. Alles is ook aan regels gebonden. Niet te groot, niet te flitsend, niet een afleiding voor het verkeer, om er maar een paar te noemen.

Op oude foto's van Langedijk komen we vaak grote reclameborden tegen. Reclames van merken die we nu ook nog kennen, maar ook merken en namen waarbij we ons toch even achter de oren moeten krabben. Wat was dat ook al weer? Aan de hand van een aantal oude foto's, weer voor een deel uit het archief van Karl Möller, krijgen we een beeld van de reclame-uitingen in Langedijk.

Vroege reclame

Het gebruik van posters om commerciële producten onder de aandacht te brengen, schijnt al te dateren uit het oude Griekse rijk. Toen in de vijftiende eeuw de drukunst werd uitgevonden, nam het gedrukte pamflet en de voorloper van de reclameposter sterk toe. Engeland staat te boek als een land dat vroeg industrialiseerde. Dit bracht ook het fenomeen eerder in de belangstelling. Nederland volgde vele jaren later als industrieland. Maar toen er ook hier fabrieksmatig werd geproduceerd, kwamen advertenties en aanplakbiljetten steeds vaker voor. In steden werden vaak kale muren met reclame beschilderd. Dit werd in die tijd veelal verafschuwed en als een soort graffiti afgedaan. In 1915 schreef een zekere J.Leliman, architect, een betoog tegen dit soort aantastingen van het stadsbeeld. Rond 1900 zijn de wervende teksten in dorpen nog sporadisch, maar al gauw duiken de aangeplakte en geëmailleerde reclames op. Vanzelfsprekend trof je reclame aan bij de winkels die de aangeprezen waren verkochten. Toch zie je op oude foto's ook particuliere huizen met grote borden. Hier was het veelal een kwestie van extra inkomsten. Jan van der Weerd bijvoorbeeld woonde pal aan de Dorpsstraat. Zijn huis was uitermate geschikt om te dienen als plek voor reclame-uitingen. Ons oud-bestuurslid Paul den Hartigh schrijft

De huisjes langs de Dorpsstraat leverden vaak schilderachtige plaatjes op. Aan het zuidende van Zuid-Scharwoude staan nog steeds enkele huizen tussen de Dorpsstraat en de Voorburggracht. Uit de tijd dat de Voorburggracht nog water was, stamt deze foto. De plek moet nu gezocht worden ter hoogte van zorgboerderij Het Vierkant.

Het is bijna mooi van lelijkheid, is een uitspraak die hier wel op lijkt te slaan. Een vervallen pand volgehangen met reclame-uitingen. De panden op de achtergrond zijn nog wel te herkennen, maar dit plaatje bestaat niet meer.

De Nederlanden van 1845, Stimorol en Americol Motor Oils hadden een plek gekregen op de gevel en het schuurtje van Jan van der Weerd. Hier is nu de kruising Voorburggracht en Geestweg. Ook het linkse huis van Piet Kooij is reeds lang verdwenen.

hierover: De foto lijkt erg veel op de plaats van de huidige Uitvalsweg, maar is het begin van de Prins Hendrikkade, vroeger de Polder genaamd. Het houten huis was de brandstoffenopslagplaats van P.Hoogland, de brandstoffenboer. Daarvóór was er een winkeltje van P.Kloosterboer. Het huis met de erker is de huidige kapsalon van Gerard Schouten, daarvóór de zuivelhandel van Piet Bruin, en dáárvoor drogisterij Bos. Daarnaast zat de fietsenwinkel van Jb.Dekker. Dan aan de overkant het huis van schilder Blok, die ook een verfabriekje had. Daarvoor het huisje van Otto Koedijk, een

tuinder. Weer daarvoor het winkeltje van de dames Blokker, en dan had je de Stationsstraat.

Over de reclameborden hebben we nog wat gevonden.

Englebert

Het begon allemaal met een kleine winkel voor rubber-artikelen in Luik (België) die in 1868 werd geopend door Oscar Englebert. Hij begon in 1894 te experimenteren met banden. In het begin waren dat banden voor fietsen en koetsen.

In 1898 begon Oscar fiets- en autobanden te produceren en werd zo het eerste bandenbedrijf in de Benelux-landen en een van de eersten in Europa.

In 1963 ging men handelen onder de naam Uniroyal-Englebert. Sindsdien is Uniroyal uitgegroeid tot een van de belangrijkste spelers op de markt. Momenteel worden er dagelijks meer dan 30.000 banden met het parapluutje – dat staat voor regenbanden – geproduceerd.

ABRO

Wie weet nog hoe de naam ABRO ontstond? De geschiedenis van ABRO begint bij een zeepziederij uit Zwolle en gaat vermoedelijk terug tot 1719. Dit was tenminste het jaartal dat gebeiteld stond in de gevelsteen, tot voor kort te zien in het gebouw van de zeepziederij Fenix aan de Lijnbaan in Zwolle.

De oude zeepziederij werd in 1890 verkocht door de fa. ter Meulen & Co aan de fa. Joh. Taconis. In 1919 verkocht Taconis de stoomzeepfabriek aan Peter Broek & Koetsier, die al een zeepfabriek had in Coevorden.

Bekende producten van de Fenix waren onder andere AZON(bleekmiddel) en ABRO (afwasmiddel), een afkorting van A. Broek. In de jaren vijftig werd Abro omgedoopt tot DUBRO, dit staat voor Dubbel Broek, vanwege de verdubbelde concentratie. Een actie die de verkoop van ABRO behoorlijk verhoogde was het toevoegen van drie plastic kralen aan iedere fles ABRO. Deze kralen konden aan elkaar geregen worden tot een armband of halsband. Als je er voldoende had, konden kinderen er zelfs een lang snoer van maken om paardje mee te spelen en was het kralensnoer het leidse.

Na overname door Unilever, bleef Fenix één van de stevige peilers onder de multinational. Toch werd besloten om de fabriek te sluiten. De gebouwen in Zwolle zijn ondertussen al lang gesloten.

SRV

De SRV-wagen was een kleine rijdende supermarkt. In 1966 bestonden twee organisaties voor de melkhandel in Nederland, namelijk Super Ratio en de Knipkaart, die in dat jaar fuseerden tot de SRV-organisatie: "Samen Ratio-neel Verkopen". Later gaf men aan dat het om de eerste drie medeklinkers ging uit het woord SeRVice. Het concept van de rijdende supermarkt is in de jaren zestig bedacht door Cor Boonstra (de latere topman van Philips) toen hij verkoopleider bij de Zuivel Handelsmaatschappij was.

SRV is ontstaan uit de samenwerking van een aantal groothandels die door heel Nederland voornamelijk leverden aan de melkhandel. In eerste instantie opgezet als inkooporganisatie, later een verkoopformule met folders, spaarmunten en spaarzegels, eigen merken, dagblad- en zelfs tv-reclame (Het Cocktail Trio met de destijds alom bekende reclamekreet: 'Leve de man van de SRV, van je hiep hiep hiep hoeree!'). De SRV-formule werd in 1995 opgeheven, rijdende winkels bestaan anno 2011 hier en daar nog wel.

In Langedijk was Wim Sniijders en later Gerrit Smit de SRV-man. Gerrit legde de afkorting liever uit als: Smit Rijdt Verder. Jan Sneek was de laatste die met deze rijdende winkel reed.

We zien de melkzaak van Gerrit Smit. Deze winkel stond recht tegenover de Tulpenstraat en moest uiteindelijk wijken voor de doorbraak naar de Voorburggracht en Platte Ven. Op een uithangbord staat SRV.

Gerrit had zowel een winkel als een SRV-wagen. Die wagen werd gestald op de Westerstraat. Het kleine huisje rechts naast de winkel, ooit bewoond door de weduwe Steenhorst, werd door Gerrit verbouwd tot magazijn. Daarnaast is nog het huis van Willem Vader te zien en de uithangreclame van Wout Kuiper, installateur en fietsenmaker (nu Duin en van Hemert).

TIKTAK

Sommige mensen zullen zich nog kruidenier Piet Pool herinneren die zijn winkeltje had in het pand waar nu kapper Rien Muijs zit. Met een transportfiets met een grote mand bewoog hij zich door Langedijk. Op de mand stond: P.Pool; K.Tiktak.

TIKTAK is de koffiebranderij die in 1870 in Groningen werd opgericht door Klaas Tiktak. Hij hield zich bezig met, zoals hij het zelf zei, "het met aandacht branden van de suiverste koffij", om u op elk moment van de dag te laten genieten.

Het is snel gegaan. 'Suyvere Koffij verkoopt zichzelf.' De dampende en gezichtsbepalende 'Stoom-Koffiebranderij' aan het Damsterdiep in hartje Groningen breidde maar uit. In 1984 verhuisde Koffiebranderij TIKTAK B.V. naar een modern pand aan de Rouaanstraat in Groningen. In 1991 is er aansluiting gevonden bij het wereldwijd opererende espressoconcern Segafredo Zanetti S.p.A.

Op de kruidenierswinkel van Jacob de Bakker, links van De Roode Leeuw, staat een reclame KOFFIE TIKTAK THEE. Ofschoon het merk nog bestaat, zien we dit soort reclames niet zo vaak meer. Schuin tegenover Jacob had Willem Kraakman zijn kruidenierszaak. Concurrenten zullen ze niet zijn geweest. Jacob was voor de protestantse klanten en Willem bediende de katholieke.

Laan's IJs

Piet Kramer van de Kroonstraat in Oudkarspel met de kar van Laan's IJs aan de Dorpsstraat in Zuid-Scharwoude. Hij werd Ijsiespiet genoemd. Op het winkeltje van Hein en Betje Leering-van 't Hof hangt een bordje Keg's thee en koffie.

Laan te Heiloo is een familiebedrijf dat in 1954 werd opgericht door Aris Laan. De toen nog 24-jarige Aris Laan startte het bedrijf met levering van ijsbekers en bindmiddelen voor ijs. Later werd dit assortiment uitgebreid met Italiaanse producten vanwege de vraag die hiernaar ontstond bij zijn Italiaanse relaties. In de jaren 90 zijn er door Laan ook tal van ijsalons ingericht. Dit in samenwerking met de Italiaanse interieurbouwer Lamar, later Novar geheten. Hierdoor heeft Laan een grote ervaring opgebouwd. Iedereen kent wel de ijsalon van Laan op de hoek van de Laat in Alkmaar.

KEG

Cornelis Keg startte in 1832 in Zaandam een handel in koloniale waren, later uitgebreid met een groothandel. De firma was op vele fronten actief, handelde in petroleum, bezat een filiaal in Amsterdam en exporteerde peulvruchten naar Nederlands Oost-Indië. Rond 1900 genoot het bedrijf faam door de verpakte levensmiddelen onder eigen naam. De bloeitijd lag in de periode na de Eerste Wereldoorlog. De firma groeide toen snel en het aantal verpakte levensmiddelen breidde zich uit. De groothandel werd uitgebreid met een eigen koffiebranderij, verpakkingsafdelingen voor koffie en thee en een detailhandel in "Het Wapen van Friesland" op de Dam te Zaandam. Vier generaties Keg, allen met de voornaam Cornelis, stonden aan het roer van de firma. In de Tweede Wereldoorlog kwamen zij in minder goed vaarwater. In 1932 vierde men het eeuwfeest maar de wegvallende export en de combinatie van fabrikant, groot- en detailhandel bleek na de Tweede Wereldoorlog niet meer te voldoen. In de jaren vijftig is de firma bij stukjes en beetjes opgeheven.

Sparen was, zoals bij zoveel producten, ook mogelijk bij Keg. Zo kon men bij Keg's thee sparen voor een prachtig gehamerd tinnen theebusje, bij inzending van 150 punten aan theebonnen.

Uit de Delftse Pot

Voor de winkel van Möller in Oudkarspel staat een opvallend wagentje. Het is van Zuivelhandel De Toekomst van Gert van Rijn. Het is een driefielertje. Er op staat: 'Uit de Delftse Pot'.

Zoals blijkt uit een advertentie was het volgende aan de hand met dit product: "Deze margarine wordt op geheel nieuwe wijze gemengd waardoor de smaak beter en het aroma zachter is dan gewone margarine. Bovendien blijft ze langer vers en is beter smeerbaar. Uitsluitend verkrijgbaar bij uw melkleverancier aangesloten bij de UMC. 1949 (de Utrechtse Melk Centrale)."

Assumij

Aan de Dorpsstraat in Oudkarspel stond deze stolpboerderij. Hij is al weer jaren gesloopt en het is nu een grasveldje schuin tegenover de vroegere slagerij van Vredevoort (Dorpsstraat 910).

De ASSUMIJ van 1896, Algemeene Paarden- en Veeverzekering, Brandverzekering van Boerderijen en Burgerisico's, was gevestigd te 's-Gravenhage. Advertenties duiken vooral op in de jaren 30 en 40 van de 20e eeuw. Opvallend zijn ook de 'dankbetuigingen' in de krant wanneer Assumij had uitbetaald voor een paard of koe.

IBIS en North State

De slagzin 'Dobbelmann, lekker man' zal vele fervente shagrokers nog wel goed in het geheugen liggen. De naam 'Ibis shag' werd vereeuwigd door de schenking aan Diergaarde Blijdorp in Rotterdam van een grote vijver met ibissen, die men tot op de dag van vandaag nog

Pal over de Nieuweweg stond de sigarenzaak van Pieter en Nel de Geus. Vanzelfsprekend was ook deze winkel behangen met reclame-uitingen voor rookwaren. Toen mocht dat wettelijk nog. Het huis staat er nog wel maar is al jaren geen winkel meer.

kan bezichtigen. Een pakje Ibis shag met vloei kostte 9 cent in de jaren 30 en was het goedkoopste merk shag. De fabriek van Dobbelmann heeft moeilijke jaren doorgemaakt, onder meer door de oorlog en later ook door bestuurlijke- en familieproblemen.

Toen in 1956 de fabriek werd overgenomen, mede dankzij de grote inspanningen van Louis Dobbelmann om met de British American Tobacco Company tot overeenstemming te komen, bleef hij nog vele jaren directeur van Eldeco.

Ik loop m'n benen uit m'n reet voor een North State. Met dit gezegde zou een roker in de veertiger jaren een prijs hebben gewonnen die was uitgeschreven voor de leukste rijm.

Aan het café van Pieter de Geus in Zuid-Scharwoude prijkt een bord Van Vollenhoven's Bieren. In die tijd een bekend merk van vooral stout. Het café heette 'Fortuin' en was in later jaren in handen van Willem ter Burg en zijn vrouw Anne de Waal. Na namen als 'Old Dutch', 't Stippie en de 'Warbar' heet het nu Eetcafé De Kolonist (Dorpsstraat 360).

Van Vollenhoven's

Van Vollenhoven's was vooral bekend om haar stout. Tot de Tweede Wereldoorlog hadden veel Nederlandse

brouwers een stout in hun assortiment. De belangrijkste hiervan waren De Zwarte Ruiter in Maastricht en Van Vollenhoven in Amsterdam. Mede door de expansie van de grote firma's Heineken en Amstel en de daarmee samenhangende opkomst van de pils zijn deze geleidelijk allemaal van de markt verdwenen. Heineken brouwde onder de naam Van Vollenhoven sinds de overname van de gelijknamige brouwerij nog tot 2004 kleine hoeveelheden stout. Sinds 2006 wordt door Brouwerij De Schans in Uithoorn, met toestemming van Heineken, jaarlijks een Van Vollenhoven Stout gebrouwen, gebaseerd op het oorspronkelijke recept.

Aan de gevel van de manufacturenzaak van Jb.Smit (later Jan Smit) prijkt een bord van stomerij Palthe. Hier was een depot gevestigd waar men de te stomen kleding kon inleveren en weer ophalen. De winkel van Smit is nu omgebouwd tot Pictures & Frames en een kledingzaak aan de kant van de Voorburggracht. Aan de zijkant bevindt zich Elida kledingreparatie.

De zaken gingen goed. Men ontwikkelde een proces dat textiel met behulp van benzine en stoom chemisch kon reinigen. De firmanaam werd aangepast in: "Almelosche Ververij en Chemische Wasscherij Gebr. Palthe". Sinds 1972 opereren de winkels onder de naam "Palthe Stomerijen". De winkels werden sindsdien uitgerust met reinigingsmachines. Hierdoor werd het mogelijk om ter plaatse de kleding te reinigen. Tegenwoordig opereert men vanuit ruim twintig locaties en meer dan 200 inleverpunten.

Palthe

Palthe is al een heel oude merknaam en bestaat sinds 1873. De familie Palthe kocht in dat jaar een leegstaand fabrieksgebouw van de Almelosche Brood- en Meelfabriek dat al enkele jaren leegstond. De fabriek werd omgebouwd voor het productieproces met chemische kleurstoffen.

Onder de naam "Gebr. Palthe" werden op 9 september 1873 de van hout gemaakte kuipen voor de eerste keer door middel van stoom aan de kook gebracht voor het verven van textiel.

Vlak voor de Luizeknip geeft een scheefgezakt boetje, volgehangen met reclameplaten, een schilderachtig gezicht. De plek is als zodanig nog wel te herkennen, al zijn er wel verschillende panden gesloopt. Het boetje is weg, evenals het oude café De Olifant. Natuurlijk is het water verdwenen.

Een bijzonder plaatsje verdient de oude winkel van Jan Koopman in Noord-Scharwoude. Het bord 'Al wat men hier te koop aanbiedt, vandaag voor geld, maar morgen niet', was een bekende blikvanger in de Dorpsstraat. Van Jan Koopman en zijn vrouw Trijntje van Meurs kregen

we destijds een paar foto's. Beiden waren geboren in de Zijpe en vestigden zich eerst in Zuid-Scharwoude waar Jan bij de Coöperatie werkte. In oktober 1928 kwam het hele gezin Koopman naar Noord-Scharwoude.

Jan Koopman

zijn vrouw
Trijntje van Meurs

*Het winkeltje van Koopman,
in later jaren bewoond
door Jan Pluister*

Bronnen:

- *Informatie van Paul den Hartigh, Broek op Langedijk*
- *Uniroyal op internet.*
- *De Weekkrant.nl op Internet.*
- *Wikipedia op internet*
- *Regionaal Archief Alkmaar, raadplegen regionale kranten*
- *Gemeentearchief Zaanstad*

Een kermisfamilie uit Oudkarspel

Inleiding

Een zuster van mijn opa, Aagtje Greeuw, was getrouwd met de kermisexploitant Dirk Winter, een telg uit een bekende kermisfamilie. Het echtpaar kreeg twee kinderen: Dirk en Martha. Gevieren trokken ze van kermis naar kermis. Jarenlang hebben ze Oudkarspel als thuishaven gehad. Ze bewoonden een schuit die in de winterperiode achter de bakkerij van Verkroost zijn ligplaats had. "Tante Aagie van de schuit" werd ze binnen het gezin van mijn opa en oma genoemd. Het reizen per schuit raakte op een gegeven moment uit; de schuit werd omge-

ruild voor een omgebouwde verhuishagen en nu werd Limmen de thuishaven. We praten dan over de periode 1945 tot 1950. Oudkarspel werd wel de plaats waar ze uiteindelijk naar terugkeerden. Ze liggen alle vier op de begraafplaats van Oudkarspel begraven. Na de dood van Martha kwam mijn tante in het bezit van een mapje persoonlijke eigendommen. Dat mapje is uiteindelijk bij mij terecht gekomen. Met behulp van deze map en de aanwezige kennis bij de Nederlandse kermisbond in Alkmaar, is het me gelukt een schets te maken van het leven van deze kermisfamilie.

De schuit die als woning diende voor Dirk Winter en Aagtje Greeuw en hun kinderen

Dirk Winter en Aagtje Greeuw op waarschijnlijk hun trouwfoto

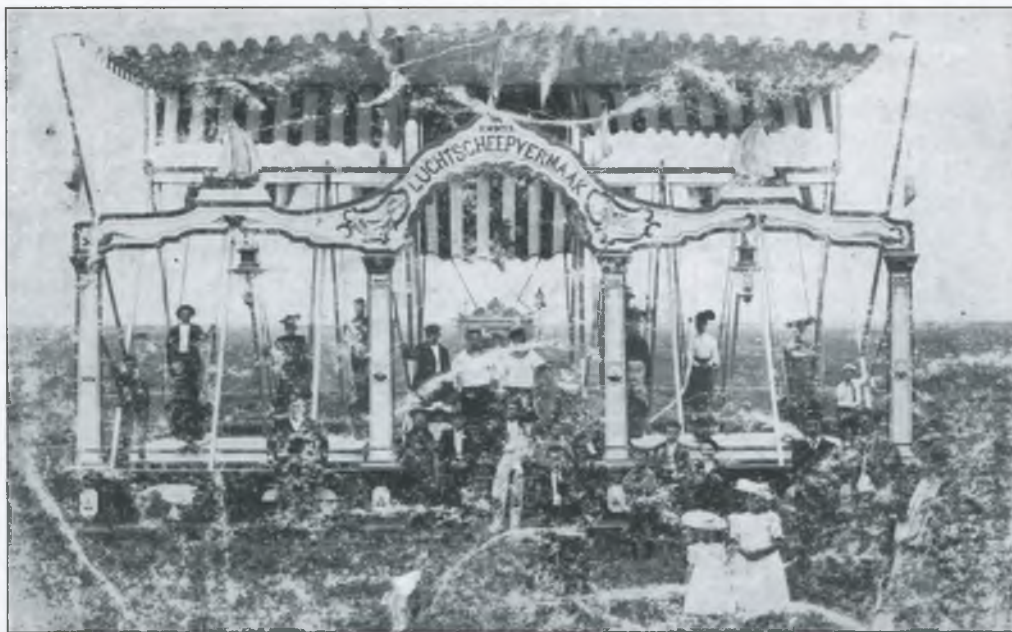
De kermis in de loop der jaren

Dit verhaal begint ongeveer in 1910 met de luchtschommel van Klaas Winter. Klaas was afkomstig uit Assendelft. Hij trouwde in 1888 met Hendrikje Bregman uit Ursem. In de huwelijksakte van het paar staat dat de vader van Hendrikje carrouselhouder was. Omdat de vader van Klaas brugwachter was, lijkt het aannemelijk dat hij de kermisattractie van zijn schoonvader is gaan exploiteren. Als we de berichtgeving in de krant mogen geloven, was deze luchtschommel een enorme sensatie. Later raakte de luchtschommel uit de gratie. Dat lot was veel kermisattracties beschoren. De kachel was er goed voor. De kermisexploitanten moesten mee met hun tijd. In 1910 was er nog geen elektriciteit voor de aandrijving en de verlichting van de attracties. De komst van de elektriciteit bracht een grote ommekeer. Misschien nog iets vóór 1910 deden de kermisbioscopen

hun intrede. De kermisgangers konden genieten van bewegende beelden, begeleid door levende muziek. De mensen wisten niet wat ze zagen. Kermistoneel was ook zeer geliefd. Stukken als "De Twee Wezen" zorgden ervoor dat de zakdoeken voor de dag kwamen. Nu is de kermis meer iets voor de jeugd met keiharde muziek en hydraulisch aangedreven attracties.

De hoofdpersonen

Aagtje Greeuw, geboren te Oudkarspel op 18 april 1899 en dochter van Jacob Greeuw en Maartje Mulder, trouwde op 23 februari 1922 in Oudkarspel met de kermisexploitant Dirk Winter, in 1897 geboren te Jisp. De ouders van Dirk waren Dirk Winter, een jongere broer van Klaas, en Aaltje Bregman uit Ursem. De familie was dus dubbel aangetrouwd. Dirk en Aagtje kregen twee kinderen, Dirk, geboren in 1923 en Martha, geboren in 1929. De Winters

*Een heel oude foto van de luchtschommel van Klaas Winter.
"Luchtscheepvermaak" staat er boven de ingang.*

leefden erg eenvoudig. Ze onderhielden geen contacten met familie en spraken nauwelijks andere kermisexploitanten. Ze gingen zo hun eigen gangetje. Dirk en Martha zijn beiden ongetrouwd gebleven.

Ondanks hun teruggetrokken levensstijl functioneerden ze goed binnen de groep van kermismensen, waar ze uiteindelijk het hele kermisseizoen mee optrokken. Blijkbaar was het publiek ook tevreden, want ze mochten elk jaar terugkomen op de kermissen. Het werkte zo dat de exploitant elk jaar, zo rond de jaarwisseling, een briefje stuurde naar de burgemeester of het college van burgemeester en wethouders met het verzoek volgend jaar weer te mogen komen. Als de activiteiten van de exploitant tot tevredenheid van de gemeente waren geweest, was men welkom. Over het algemeen was het uitstippelen van de route niet zo'n probleem want men deed in de praktijk elk jaar dezelfde kermissen aan. Aan het eind van de jaren zestig werd het opbouwen en afbreken van de attractie voor de Winters te zwaar. De familie heeft nog geprobeerd de attractie aan te passen aan hun meer beperkte mogelijkheden, maar dat pakte helemaal verkeerd uit. Ze trokken zich terug uit de kermiswereld en leefden hun teruggetrokken leven verder in Limmen. Uiteindelijk bleef Martha alleen achter.

Materieel

De vader van Dirk, eveneens Dirk Winter, had een luchtschommel. Dirk was niet de eerste eigenaar, want op de oudste foto, die naar schatting gemaakt is in 1910, staat de naam van zijn oudere broer Klaas. Over deze unieke foto zijn een paar interessante dingen te vertellen. In de eerste plaats vallen de prachtige olielampen op. Dit moet 's avonds een prachtig gezicht geweest zijn. Kenners kunnen zien dat het orgel een cilinderorgel is. Rond 1910 was dat het meest voorkomende orgeltype op de kermissen. In de jaren twintig zijn de cilinderorgels van de kermissen verdwenen en vervangen door boekorgels. In

tegenstelling tot een cilinderorgel bood een boekorgel de mogelijkheid de muziek te vervangen. De luchtschommel is rond 1920 drastisch verbouwd, zoals we kunnen zien op de latere foto. Op die foto is de naam K. Winter al veranderd in D. Winter. De voorkant is vernieuwd en de bloemen aan de achterwand zijn vervangen door gemeentewapens. Die gemeentewapens op de attracties pasten binnen de strategie van de kermisexploitanten. Ze brachten op hun attractie de wapens aan van de

*Het gezin van Dirk Winter voor hun luchtschommel.
Vader Dirk staat links met dochter Martha aan de hand.
Dirk jr en moeder Aagtje staan rechts.*

dorpen waar ze graag kwamen. Blijkbaar gaf dat enige privileges.

Luchtschommels raakten op een zeker moment hopeloos ouderwets waardoor de familie Winter besloot een zweef aan te schaffen. Het is onduidelijk of de luchtschommel in de kachel is geëindigd, zoals nog al eens het geval was, of een nieuw leven is begonnen. Attracties die niet meer van nut waren, werden vaak in de winter verstookt. Als er niets meer mee te verdienen was, was het over en gebeurd. Ook aan de prachtige orgels hechtte men totaal geen waarde.

De zweef op de foto is zeer waarschijnlijk de zweef die de familie Winter daarna heeft gekocht, maar helemaal zeker is dat niet. Ook deze foto bevat unieke details. Aan de bovenrand van de zweef hangen figuren die afgeleid zijn van zeppelins. Er zijn draaimolens geweest met kleine zeppelins waarin twee personen plaats konden nemen. De zweef van de familie Winter was een tussenvorm die maar sporadisch voorkwam.

De zweef werd vervangen door een golfbaan, bij de meesten van ons beter bekend als een "hobbelende geit". In mijn jeugd stond de familie Winter op de Oudkarspel kermis met deze attractie. Op deze hobbelende geit

De hobbelende geit is in aanbouw

te zwaar. Men besloot daarom de hele bovenkap rigoreus te verwijderen. Deze beslissing betekende in feite de dolksteek voor de kermisactiviteiten van de Winters. Heel snel daarna viel het doek. Tussen de foto's zit een afbeelding van een carrousel die niet thuis te brengen is. Mogelijk hebben ze overwogen die aan te schaffen, maar het is er in ieder geval niet van gekomen.

De later aangeschafte zweefmolen

stond zogenaamd blokvee. Op de Paaskermis van 1963 in Wormerveer bleek Dirk een verbouwing te hebben uitgevoerd. Het blokvee was verwijderd, de vloer was verkleind, en er waren nu carrosserieën van botsautootjes op de vloer geplaatst. De botsautootjes waren gemonteerd op draaiende schijven. Door de draaisnelheid van de molen zouden de autootjes om hun eigen as moeten draaien. In Engeland was deze attractie erg populair en heette daar "walser". De familie Winter heeft hier weinig geluk mee gehad. Op de een of andere manier functioneerde het niet. Dirk heeft dit snel ingezien, want in oktober 1963 stond hij al met een rupsbaan op een najaarskermis. Deze rupsbaan was wel een succes. Blijkbaar werd het opzetten en weer afbreken van deze rupsbaan uiteindelijk toch

Het leven van een kermisfamilie

Met Pasen begon het kermisseizoen. Vanaf dat moment reisde ("rees" zoals de kermismensen zeggen) de familie tot oktober van de ene naar de andere kermis. Soms was er een stille week, een week waarin geen kermis werd aangedaan, maar over het algemeen was men in die tijd onderweg. De Winters deden alleen de kleinere kermissen aan. Ze hadden een vaste route, ze kwamen elk jaar op dezelfde kermissen. Daar kwamen ze ook steeds dezelfde kermisfamilies tegen. De familie Winter was vaste prik te vinden op de kermissen van De Goorn, De Rijk, Graft, Wormerveer, Purmerend (voorjaars- en najaarskermis), Limmen, Enkhuizen, en niet te vergeten hun eigen dorp Oudkarspel. Na oktober zocht men de vaste standplaats op. Die periode werd ook benut voor onderhoud van de spullen. Voor de familie Winter betekende dit dat ze vanaf oktober achter bakker Verkroost in Oudkarspel te vinden was. De kinderen konden alleen in de wintermaanden naar school. Kermissscholen of iets dergelijks bestonden toen nog niet. Het schoolrapport van zoon Dirk is bewaard gebleven. Hieruit blijkt dat hij alleen in de wintermaanden naar school ging en als gevolg daarvan tot zijn vijftiende levensjaar op de lagere school heeft gezeten. Dat zal voor Martha ook het geval geweest zijn, maar haar schoolrapport is er niet meer.

KLAS 4		SCHOOLJAAR: 1947-1948		KLAS 4		SCHOOLJAAR: 1948-1949	
VORDERINGEN		AANTREKENINGEN 1)		VORDERINGEN		AANTREKENINGEN 1)	
VAKKEN	1	2	3	VAKKEN	1	2	3
a. Lezen	7			a. Lezen	7		
b. Schrijven	7			b. Schrijven	7		
c. Rekenen	7			c. Rekenen	7		
d. Nederl. taal	7			d. Nederl. taal	7		
e. Vaderl. gesch.	7			e. Vaderl. gesch.	7		
f. Aardrijkskunde	7			f. Aardrijkskunde	7		
g. Kennis der natuur	7			g. Kennis der natuur	7		
h. Zingen	7			h. Zingen	7		
i. Tekenen	7			i. Tekenen	7		
j. Lichamelijke oefening	7			j. Lichamelijke oefening	7		
k. Nutt. handwerken	7			k. Nutt. handwerken	7		
l. Handenarbeid	7			l. Handenarbeid	7		
Gedrag	7			Gedrag	7		
Vrijt.	7			Vrijt.	7		
Aantal verzuimen	7			Aantal verzuimen	7		
waarvan ongeoorloofd	7			waarvan ongeoorloofd	7		

Het schoolrapport van Dirk Winter Jr

Huisvesting

De familie Winter woonde in een schuif. Ze hadden een kleine roef ter beschikking als woonruimte. Helemaal voorin was ook een klein woonvertrek gemaakt, waarin Opa Winter woonde. Men moet daarbij denken aan een Langedijker schuif. De schuif werd in het kermisseizoen zo dicht mogelijk bij de kermis aangemeerd. Als de schuif dicht bij het kermisterrein aangelegd kon worden, werden de spullen met handkarren naar het terrein vervoerd. Als het kermisterrein verder weg was, werd een vrachtrijder ingeschakeld voor het vervoer van de spullen. De laatste kermismensen die per schuif reisden, zijn daar rond 1960 vanaf gestapt. Het werd te onpraktisch. Daarna reisde iedereen met een vrachtauto. De familie had een aanhangwagen met een ronde voorkant. Waarschijnlijk had deze wagen eerst dienst gedaan als verhuiswagen. Een groot deel van de ruimte was in gebruik als opslag van het materieel. Voor de huisvesting van de bewoners was maar een klein beetje ruimte beschikbaar. Als de wagen uitgeladen was, had men wat meer bewegingsvrijheid. De kermisfamilies hadden hun eigen toilet bij zich in de vorm van een demontabel huisje met tonnetje. Water werd gehaald en bewaard in melkbussen. Sinds de Winters per wagen reisden, bewoonden ze in de winterperiode een woning in Limmen.

Aagtje Winter-Greeuw bij hun demontabel huisje bezig met pannen schrobben

Limmen

Na hun afscheid van de kermis bleven de Winters wonen in Limmen. Ze bleven de ontwikkelingen binnen de kermiswereld volgen. Na het overlijden van vader Dirk, broer Dirk en moeder Aagtje bleef Martha eenzaam achter. Ze zocht contact met oude kermisfamilies en haar eigen familie. Een goede vriend zorgde voor het verdere contact met de buitenwereld. Op 19 november 2008 overleed ook Martha en viel definitief het doek voor de kermisfamilie Winter.

Slot

De kermis is een gebeurtenis waar de jeugd elk jaar weer met spanning naar uitzielt. Dat geldt ook voor de kermisexploitanten. Het is altijd weer afwachten of de attractie nog wel in de smaak valt. Als kermisexploitant moet je op tijd je maatregelen nemen. Dat kan goed uitpakken, maar ook helemaal verkeerd, zoals het gezin Winter aan den lijve heeft ondervonden. Het kermisleven is hard en bonkig.

Met dank aan:

- Mijn tante: Gré Molenaar-Greeuw
- Jan Boots van de Nederlandse Kermisbond te Alkmaar
- De kermisexploitanten die via de Kermisbond informatie hebben verstrekt
- Genlias op internet

Willem Kos, Nederlands eerste Olympische sprinter

Inleiding

Het zit in de genen, zegt men. Dat gaat in grote mate op voor iedereen die een Kos in zijn of haar voorvaderen heeft. In het eerste kwart van de 19e eeuw woonden in Oudkarspel Jan Kos en Jantje Bijpost. Zij hadden o.a. een dochter die Antje heette (geboren in 1830) en een zoon die naar de naam Jan luisterde (geboren in 1827). Antje trouwde met Gerrit Mettes uit Hensbroek en zij kregen in 1864 een zoon die Simon heette. Simon Mettes trouwde in 1891 met Resina Strooper en zij kregen in 1892 een zoon die Gerrit werd genoemd. Gerrit Mettes was dus de achterneef van de in 1904 geboren Willem Kos waar dit artikel over gaat. Waarom dit nu genoemd? Welnu, Gerrit Mettes was de opa van schaatsster Yvonne van Gennip. Deze dochter van Reina Mettes en Jan van Gennip uit Haarlem won op de schaats drie keer goud op de Olympische Spelen in 1988.

Opvallend is trouwens dat Karl Möller, geboren te Oudkarspel, ook een fervent schaatser is. Wie was Karl's moeder? Juist, Marie Kos, de oudere zuster van Willem Kos.

Broer Jan Kos trouwde in 1858 met Trijntje Kraakman uit Zuid-Scharwoude en zij kregen in 1868 een zoon die Willem Kos werd genoemd. Op 11 mei 1899 trouwde tuinder Willem Kos met Geertje Groothuizen, dochter van de kastelein Jan Groothuizen uit Harenkarspel en was 27 jaar.

In de navolgende jaren werden er in het gezin Kos acht kinderen geboren. Willem, geboren in Oudkarspel op 8 februari 1904, was voorbestemd om een grote sportcarrière te krijgen. Helaas bracht een slopende ziekte hier voortijdig verandering in. In het navolgende artikel wordt geprobeerd het leven van Willem Kos te schetsen.

*Het gezin waarin Willem Kos opgroeide. Staande van links naar rechts:
1.Dirk, 2.Jaap, 3.Trien, 4.Willem, 5.Marie, 6.Cor, 7.Jantje, 7.Jan.
Vooraan zittend: Vader Willem Kos en moeder Geertje Kos-Groothuizen*

Willem Kos (rechts) als amateurschaatser op 't Waardje in waarschijnlijk 1919

Echte sportman

Sport stond al heel vroeg geschreven in het leven van Willem Kos. Als voetballer blonk hij uit bij DTS in Oudkarspel. De voetbaltrainingen zijn mede de oorzaak geweest van een goede lichaamsconditie. Daar kwam nog bij dat hij overdag gewoon flink moest meehelpen op de akker van zijn vader. Maar hij was ook een uitstekend turner en atleet die op veel foto's staat van gymvereniging Hercules Hygiéa.

Door gunstige ijsvorming deed zich ook de kans voor om zich in het schaatsen te gaan bekwamen. Tijdens schaatswedstrijden van de ijsclub 'Volharding' uit Oudkarspel werd al snel duidelijk dat er in Willem Kos een schaats-talent aanwezig was. Willem was toen 15 jaar oud. De KNSB hield proefwedstrijden voor aankomend schaatstalent en daar won hij al gelijk op de 1500 meter de eerste

prijs. In 1922 werd hij schaatskampioen van Langedijk op zowel de 500, de 1500 en de 2500 meter. Deze prestatie leverde hem een paar Noren op. Een geschenk van een paar Langedijker sportvrienden. Op deze Noren kwam hij op 6 januari 1924 uit bij de Provinciale Kampioenschappen van Noord-Holland in Oudkarspel.

Willem wist van alle 17 deelnemers met glans te winnen. Op de 5000 meter wist hij een tijd neer te zetten van 10 min en 12 sec.

Al op 17-jarige leeftijd mocht hij deel uitmaken van de K.N.S.B-ploeg die naar het Zwitserse Davos werd afgevaardigd. De jonge Willem had echter vrij veel last van heimwee, ondanks dat hij dagelijks wel zo'n 30 tot 40 kaarten over de post kreeg. Maar hij bleef toch en toen het tijd was om naar huis te gaan, vond hij het toch ook wel weer een beetje jammer om terug te reizen.

In 1926 wist hij kampioen van Groningen te worden door alle drie afstanden te winnen. Ook op kampioenschappen in Oslo, Hamar, Wenen en Budapest verscheen Willem en werd een geziene gast.

In januari 1927 belandde Willem opnieuw in Davos. Volgens een kaart die hij stuurde, had hij wat last van zijn been en voelde hij zich wat zwakker dan normaal. Kennelijk waren dit de voorboden van een ziekte die hij onder de leden had.

Willem Kos (in de voorste baan) in Davos in 1927

Willem wist zich als derde te plaatsen op de 1500 en de 3000 meter. Niet slecht als je in ogenschouw nam dat grootheden als Clas Tunberg uit Finland en Ivar Ballangrud uit Noorwegen ook meededen. Bij terugkomst in Oudkarspel wachtte hem daar een grootse ontvangst.

Internationale deelname

Steeds vaker kreeg Willem last van ziekteverschijnselen die in eerste instantie op griep leken. In januari 1927 noemde hij op een ansichtkaart aan zuster Marie en zwager Herman dat hij het weer goed maakte maar dat zijn been wat zwak was. Daardoor lag hij vaak achter op de andere schaatsers.

Toch kon hij op 4 en 5 februari 1928 meedoen aan de wereldkampioenschappen in Davos. In het algemeen klassement werd hij hier 17e. De hele lijst werd aangevoerd door deelnemers uit Scandinavië. Een jaar later werden op 19 en 20 januari in Davos de Europese kampioenschappen gehouden. De Nederlanders bleken in een jaar tijd beter te zijn geworden. Siem Heiden eindigde als 5e en 'onze Willem', zoals hij inmiddels werd genoemd, kwam op de 11e plaats uit.

De Olympische Winterspelen in Sankt Moritz

De opzet van de tweede Olympische Winterspelen in februari 1928 in Sankt Moritz was redelijk rommelig. Terwijl de schaatsers hun wedstrijdronde draaiden op de ijsbaan, was in het midden soms een ijshockeywedstrijd aan de gang. Het was erg improviseren. Willem en zijn medeploeggenoot Siem Heiden uit IJsselmonde moesten slapen op een paar planken in een badkamer van hun hotel, omdat officials de bedden van de Nederlandse afvaardiging hadden opgeëist. Daarnaast moest hij met weinig geld rondkomen in het peperdure Zwitserse wintersportoord. De prestaties van de Nederlandse schaatsers op deze Spelen werden gekenmerkt door tegenslagen. Ze haalden op geen enkele afstand de top tien. Siem Heiden leverde de beste prestatie en werd elfde op de 5.000 meter. Willem Kos viel tweemaal. De eerste keer over een vastgevroren

piket, de andere keer door een grote scheur in het ijs. Helaas voor Heiden en Kos ging de 10.000 meter niet door vanwege de invallende dooi. Vooral voor Heiden was dat jammer, want het was zijn sterkste afstand.

De twee toch wel teleurgestelde schaatsers mochten na afloop van de wedstrijden op hoog bezoek. Prins Hendrik, de echtgenoot van koningin Wilhelmina, nodigde Willem en zijn maat Siem Heiden uit om in zijn hotel thee te komen drinken. Ook de vijf andere Nederlandse deelnemers (een bobsleeteam) waren daarbij aanwezig. Volgens Heiden werd er stevig champagne gedronken en getoost op het vaderland. De prins bleek ook een enorm bakkenverteller te zijn.

Na de thee besloten de twee lichtelijk aangeschoten schaatsers om een lange wandeling te maken in de prachtige omgeving van St. Moritz. Op de terugweg troffen zij prins Hendrik ineengezakt in de sneeuw aan. Hij was kennelijk ook gaan wandelen. Terwijl Kos bij de prins bleef, haalde Heiden snel hulp. Hij keerde terug met koninklijke begeleiders en een arrenslee, waardoor de prins waarschijnlijk van de bevriezingsdood werd gered.

Een paar dagen later kwamen ze Prins Hendrik weer tegen, nu bij de paardenrennen. Hij sprak Kos als Heiden aan en omgekeerd. Toen zij hem hierop attent maakten, zei de prins: 'Dat maakt niks uit, ik vind jullie prima kerels.' Als dank hebben Kos en Heiden later een paar sloffen koninklijke sigaretten, met kroontjes, gekregen.

Willem bleek een graag geziene gast op de schaatsevenementen in het buitenland. Vaak zong hij 's avonds bij de piano liedjes in de stijl van Louis Davids. Hij bezat een heldere stem en wist daarmee menigeen te vermaken.

Willem Kos en Siem Heiden op de trap van hun hotel in Davos

"Onze Willem" op de baan in Davos

Gezondheid achteruit

Eind 1929 was Willem opnieuw in Davos in training. Hij voelde zich af en toe wat zwakker dan normaal. Het was toen al duidelijk dat hij leed aan TBC. Heel jammer was het dat hij daardoor niet kon deelnemen aan de internationale wedstrijden. Toch was hij voldoende hersteld dat hij alles als toeschouwer kon meemaken. Na een bezoek aan het herstellingsoord in Davos kwam Willem weer thuis in Oudkarspel. KNSB-bestuurslid D.W.A. van Laer en Dr. Blaisse bezochten hem daar regelmatig. Op 4 maart 1930 werd vastgesteld dat hij in een ruimere omgeving moest gaan kuren. Hiervoor werd hij overgebracht naar de woning van Mr. Eecen van de Brandwaarborg in Oudkarspel. Dr. Blaisse verklaarde dat de toestand niet ronduit hopeloos was.

Toch bleek Willem zieker dan gedacht. Op 8 maart daarop overleed hij. Onder enorme belangstelling in heel Lange-dijk werd hij enkele dagen later begraven op de R.K. begraafplaats in Noord-Scharwoude.

Van Laer van de KNSB schreef:

"In Willem Kos verliezen wij niet alleen een goed schaatsenrijder, maar ook een ronden Hollandschen jongen. Mocht er eens een enkele maal in het trainingskamp verschil van mening ontstaan, steeds was het Kos, die zijn kameraden tot eensgezindheid aanspoorde."

In de Alkmaarsche Courant van November 1930 staat dat de ijsclub De Volharding vergaderde en besloot:

Voorgesteld werd om een vergroot portret van Willem Kos te plaatsen in het clubgebouw, tevens om een wisselbeker aan te koop welke genoemd zal worden de Willem Kos-beker en deze beschikbaar te stellen voor een Nationalen wedstrijd. Dit met goedkeuring van de familieleden welke gevraagd zullen worden.

Een jaar later is dat portret opgehangen en is de beker geschenken door de KNSB.

Bronnen:

- *Over de appel, die niet zo ver van de stam viel; Jan Ijff in Kuieren door Historisch Langedijk; Elma 1989.*
- *Genlias website; geverifieerd in Regionaal Archief Alkmaar.*
- *Diverse krantenartikelen, beschikbaar gesteld door Tinie Glas-Möller te Zuid-Scharwoude.*
- *'Oranje op Olympisch ijs' door H. Snoep en M. Koolhaas*
- *Foto's uit de archieven van Tinie Glas-Möller en Karl Möller te Castricum*

Beide foto's aangeleverd door Rens Valkonet

De lange begrafenisstoet die hier in Oudkarspel langs de smederij van later Klaas Nap gaat (iets verder doorlopend komt rechts de ingang van de Spoorstraat)

VVV Langedijk

Inleiding

Een paar maanden geleden belde mevrouw J. Stam uit Zuidoostbeemster. Haar man, Gert Stam, had foto's en knipsels bewaard uit de tijd dat hij bestuurslid was van de Langedijker VVV. Of wij die wilden hebben. Wat een vraag, graag zelfs. Met gebruikmaking van de gegevens die Gert Stam indertijd heeft verzameld, is geprobeerd een overzicht te maken van de ruim 50 jaar dat de VVV Langedijk heeft bestaan.

Oprichting in Broek

Op 5 augustus 1939 werd in café Welgelegen aan de Stationsweg de VVV van Broek op Langedijk opgericht. Initiatiefnemers waren schipper Jan de Wit, burgemeester Harm Schelhaas, H. van Zuijlen, Klaas Vlug en J. Slot Pzn, toen nog ambtenaar op de secretarie van Broek en later burgemeester o.a. van Ede.

In 1941 werden de vier Langedijker dorpen samengevoegd tot gemeente Langedijk. In eerste instantie was Schelhaas nog burgemeester, maar in 1943 werd hij vervangen door de NSB'er Stoutjesdijk. Toen Schelhaas na de oorlog kon terugkeren als eerste burger, was één van zijn initiatieven om te komen tot een Langedijker VVV. Vanaf 1949 was de oprichting van de 'Vereniging voor Vreemdelingenverkeer Langedijk' een feit en was de VVV gehuisvest in het gemeentehuis van Langedijk in Noord-Scharwoude. Voorzitter was in die tijd Klaas Zeeman Szn, later opgevolgd door Jan Zeeman en Rem Komen.

De bestuursleden van de Langedijker VVV waren mensen die lang hun functie bleven uitoefenen. Zo vierde Joop Zielstra in 1993 zijn 40-jarig jubileum als penningmeester en ruim 35 jaar als secretaris. Gert Stam was in 1991 25 jaar verbonden aan de VVV. Gert, die in het begin op de Oosterstraat woonde, was het adres waar menig- een naartoe werd verwezen. Hotelbedden waren namelijk niet in ruime mate aanwezig in Langedijk. Vandaar

dat toeristen vaak waren aangewezen op een overnachting bij particulieren. Gert coördineerde dit allemaal.

Rondvaarten

Er was in die tijd nog water in overvloed aan de Langedijk. Onder de naam 'Een kijkje in het Rijk der Duizend Eilanden' werden met boten rondvaarten gehouden. Hierbij mocht natuurlijk een bezoekje aan de oudste groenteveiling in Broek niet ontbreken. De rondvaarten, die hun startpunt hadden bij café Welgelegen aan de Stationsstraat, sloten mooi aan op de vrijdagse Alkmaarse kaasmarkt. De rondvaarten werden verzorgd door Jan de Wit en Henk van den Heerik. Gedurende het seizoen kwamen elke vrijdag soms wel acht touringcars naar Langedijk. Bij die gelegenheid gaven de Langedijker Klompdanseners meerdere optredens in De Koepel van café 'De Burg' en in Concordia.

Anny Groot-Hagenaar met 'haar' Langedijker Klompdansenertjes voor hotel De Burg

Café Welgelegen aan de Stationsstraat in Broek, later het startpunt van de rondvaarten. Rechts liggen de rondvaartboten al klaar.

Dirk Keppel (geb. 1937) maakte in die jaren iets mee dat heel onverwacht en bizar was: "Ik had vroeger astma en voor mijn gezondheid werd ik daarom naar Zwitserland gestuurd. Ik was toen ongeveer 10 jaar en zat op het Instituut Montana in Zug. Ik zat daar 1 ½ jaar op een internationale school met Hollandse onderwijzers maar ook met de Italiaanse onderwijzer Carrelli. We kregen daar veel sport, daar heb ik ook leren skiën. Ik was al weer zo'n 4 jaar thuis toen ik toevallig tijdens het warme eten van 12.00 uur naar buiten keek. Ik zag daar een rondvaartboot aanleggen achter het gemeentehuis in Noord-Scharwoude en wij woonden daar vlakbij. Daar zag ik meneer Carrelli in die boot! Ik rende naar buiten om hem te begroeten. Hij kende mij inderdaad nog en zo heb ik hem nog kort kunnen spreken".

Folders in Frans, Duits en Engels werden uitgegeven, verlucht met foto's van pittoreske hoekjes in Langedijk. In de Franse versie lezen we dat 'Concordia' beschikte over 'une bonne cuisine' en in de Engelse uitgave staat Marie Dignum-Kos van 'De Burg' afgebeeld als 'The proprietress, wearing her national dress'. Alles werd er aan gedaan om Langedijk te promoten als een plaats waar je een leuk dagje uit kon zijn.

Een camping was in vroeger jaren in Langedijk een onbekend fenomeen. Toch ontstonden in de jaren 60 en 70 van de 20e eeuw twee campings: 'De Duizend Eilanden' van Rem Komen in de Koog te Zuid-Scharwoude en 'De Oude Boomgaard' van de familie Bont aan de Provinciale weg in Oudkarspel.

Bij het sigarenmagazijn van Piet Schoenmaker in Zuid-Scharwoude was een apart hoekje ingericht ten behoeve van de VVV. Hier werd gratis foldermateriaal verstrekt.

In de dorpen werden door de VVV wegwijzers geplaatst met informatie naar openbare gelegenheden, attracties en namen van diverse middenstanders. Diezelfde middenstanders waren vaak ook lid en betaalden contributie. Maar ook het lidmaatschap van particulieren bracht geld in het laatje. Een groot succes was in die tijd de VVV-kadobon, te besteden bij de Langedijker middenstand.

Toeristen

Niet van elk jaar zijn cijfers bekend. In 1972 had de Langedijker VVV 178 leden, vaak bedrijven en winkeliers. Er waren in dat jaar 934 gasten geweest, waarvan 666 buitenlanders. Men had 1578 overnachtingen geboekt, waarvan 1000 door buitenlanders. Het jaar 1972 was een verdubbeling ten opzichte van het jaar daarvoor.

Een leuke anekdote over een overnachting van een Duits gezin is de volgende. Een echtpaar verhuurde op verzoek een kamer aan toeristen. Toen zich plotseling een overnachter aankondigde, was de zoon des huizes in militaire dienst. De kamer van zoonlief kon dus best voor een nachtje verhuurd worden. Plotseling kwam de zoon echter laat in de avond naar huis en vond een toerist in zijn bed. Of dit tot gevechten heeft geleid, vermeldt de historie niet.

In 1978 viel de Federatie VVV's in Noord-Holland uit elkaar. Het bestuur werd naar huis gestuurd. Hiermee viel een belangrijk samenwerkingsverband voor toeristen weg.

Tijdens de Langedijker feestweek in augustus 1982 reed de VVV nog mee met een wagen waarop te lezen stond: 'Laat UW bed niet leegstaan, meldt het bij de VVV Langedijk aan'.

In mei 1984 overleed Jan Zeeman, een man die zich jaren had ingezet voor de Langedijker VVV.

Bij de RK Kerk in Noord-Scharwoude nam Hermann Möller de rondvaartboten op de kiek. De bovenste foto is genomen in zuidelijke richting. Links is café De Vriendschap van Nic.Jonker te zien (later Hippo Bar). Rechts is het met klimop begroeide huis van organist Wolters te zien.

Op de achtergrond de huizen van het Zijperpad en het Grenspad.

De onderste foto is in noordelijke richting genomen. Achtereenvolgens steken boven de bomen de huizen van Wolters, Jan Sneekes en Gert Koopman uit.

Duidelijk is nog de gasfabriek aan de Westerstraat te zien. Aan de Dorpsstraat ontwaren we het winkeltje van de gezusters U en A Bekker.

De verbreding van de Dorpsstraat wordt voorbereid. Op de voorgrond is een nieuwe beschoeiing te zien voor de firma Gebr. Bakker.

Een avond voor de leden van de VVV in 'De Luwe Stek'. Er werd een buffet verzorgd en men werd vermaakt met Oud-Hollandse spelletjes. We zien hier Jaap Beemsterboer, Piet Hendrickx en Koos Bregman bij een grote sjoelbak staan.

*De zes bestuursleden van de Langedijker VVV in 1989 tijdens de viering van het 50-jarig bestaan.
Achter v.l.n.r.: Piet Schoenmaker,
Annie Eradus-Korver, Joop Zielstra.
Vooraan: Rem Komen, Gert Stam, Klaas Drost.
Klaas Drost overleed op 49-jarige leeftijd korte tijd na het maken van deze foto op 29 december 1989.*

Jubilea

Het bestuur bestond jarenlang uit negen personen. In 1976 werd dit teruggebracht naar zeven, mede gezien het vertrek van de heer Piet Hendrickx en mevrouw D.Appelman-Langedijk.

Elke mijlpaal van de VVV werd groots gevierd. Uit het receptieboek van het 40-jarig jubileum blijkt dat de Langedijker VVV midden in de samenleving stond. En niet alleen in Langedijk, er waren felicitaties uit Bergen, Schoorl, Egmond aan Zee, Schermereiland en Heems-

kerk, maar ook van Hutfilters Reisedienst uit Delmenhorst en het Männerchor der Kasseler Verkehrs-Gesellschaft. In de laatste gelukwens staat nog een bijzondere groet voor de Langedijker bevolking die altijd iedereen zo vriendelijk opgenomen had. Het feest werd gevierd in de Broeker Veiling waar toch eigenlijk de bakermat van de VVV lag. Er was een viswedstrijd uitgeschreven. De hoofdprijs voor de grootste vis leverde een televisie op. Om tien uur startte een optocht met historische automobielen. Burgemeester Van den Brink werd opgehaald om rond elf uur een braderie te openen. Op het feestterrein waren demonstraties oude ambachten, ponyrijden door het ponypark Slagharen en een uitgebreide markt.

Zo is ook het receptieboek van 18 november 1989 bewaard gebleven. Veel foto's herinneren aan de viering van dit jubileum. Er werd een gezellige avond georganiseerd op Camping 'De Luwe Stek' in 't Waarland. Dat Rem Komen als voorzitter deze locatie in eigendom had, verklaart de viering op deze plek buiten Langedijk.

Opheffing

Na de festiviteiten van 1989 begon het einde van de VVV zich langzaam af te tekenen. Er bestonden plannen om te komen tot een nieuwe streek-VVV. Doel was o.a. het gezamenlijk voeren van marketing en publiciteit. Toch vreesden de lokale VVV's dat zij hun identiteit zouden moeten prijsgeven. Het initiatief kwam ook in grote mate vanuit de provincie. De 'lappendeken' moest meer structuur krijgen. Het lokale personeel moest worden ondergebracht in streekorganisaties. Deed men dit niet dan zou de streek-VVV kunnen fluiten naar een subsidie van f 45.000,-. Verder dreigde de VVV een slapende stichting te worden. Het bestuur vergrijsde en onder de bevolking begon de animo om kamers te verhuren, te tanen. De betere tijden, die zich intussen hadden aangediend in de samenleving waren in feite de nekslag. Vroeger was het onderbrengen van toeristen nog een leuke bijverdienste, maar men wilde de rompslomp niet meer. Kon men vroeger rekenen op ongeveer 70 logeeraadressen, in 1989 was dat al gedaald naar 22. De uitgifte van VVV-geschenkbonden werd gestaakt en de bewegwijzering werd overgenomen door de gemeente Langedijk.

Op de algemene ledenvergadering van 27 november 1992 werd besloten de VVV Langedijk op te heffen. Men ging op in de Stichting VVV Alkmaar en Omstreken. Het bestuur werd gemachtigd om de lopende zaken zo goed mogelijk af te wikkelen. Per 1 januari 1993 bestond de VVV Langedijk niet meer. Op 18 maart daaropvolgend werd de leden in De Schelvis een broodmaaltijd aangeboden.

Gedurende ruim 50 jaar hadden veel Langedijkers hun uiterste best gedaan om Langedijk te promoten en het de bezoekers naar de zin te maken. Veelal is dit belangeloos en zonder beloning gebeurd.

Twée feestelijke foto's

Twée foto's waarvan we als redactie graag iets meer te weten zouden komen.

De eerste is genomen aan de Prins Hendrikkade, met zicht op de Sluiskade. We zien een uitbeelding van waarschijnlijk Amelia Mary Earhart, de eerste vrouwelijke vlieger die de Atlantische Oceaan overvloog in 1937. Haar vliegtuig verdween en is nooit meer gevonden. Lady Lindy, zoals ze werd genoemd, zou een zuster hebben kunnen zijn van Charles Lindbergh, die als eerste de Oceaan overvloog.

We weten dat op deze foto de volgende personen staan: 3. Anne Kossen, 4. Cor Balder, 5. Albert ten Bruggencate?

De schuit rechts op de achtergrond is van Gert van der Oord.

Werd deze foto genomen tijdens Koninkinnedag op 31 augustus? Of was er een andersoortige optocht?

De tweede foto is totaal onbekend. We zien een provisorische tent waarop een kapel speelt. In eerste instantie werd gedacht aan een uitgebreide Kleine Kapel, maar de gezichten van de muzikanten komen niet bekend voor. Ook de mensen voor de tent en de veldwachter geven geen aanknopingspunt. Wellicht is er iemand die een hint kan geven. Reacties zijn zeer welkom.

Ter vergelijking plaatsen we hieronder een foto van de Kleine Kapel.

V.l.n.r:
*Piet Scheltus (klarinet),
 Floris van Die (trombone),
 Ab Kwadijk (hoorn
 en slagwerk),
 Kees Blom (piston),
 Jan Kuiper (bugel),
 Liggend Dirk Kist (slagwerk).*

De Laanweg van 1936 tot de jaren vijftig

Inleiding

Als jochie van een jaar of zeven, acht moet het geweest zijn dat ik voor het eerst op de fiets op bezoek ging bij mijn oom en tante aan de Laanweg. Voor die tijd was ik er al een paar keer geweest met mijn vader en moeder. We woonden in Sint Pancras, gemeente Koedijk, en we moes-

ten, voor zover ik mij herinner, nog langs de Spoorstraat dat toen 't Weggie werd genoemd. Daarna over de oude Roskambrug naar de Laanweg. Volgens mij was die Roskambrug nog helemaal van hout gemaakt. Daar moest vóór 1936 al het verkeer voor Heerhugowaard-Noord en de Niedorpen overheen.

De oude houten Roskambrug die de verbinding vormde tussen de Spoorstraat en de Laanweg

Vanaf de oude Roskambrug kijken we de Laanweg in. Rechts de vier later gesloopte woningen van de firma Verburg.

De Laanweg met zijn huizen en bewoners

Als je de brug overkwam, was je in een heel andere omgeving. De eerste zeventien huizen aan de linkerkant werden in de twintiger jaren gebouwd. De oostelijke helft in de jaren tussen 1928 en 1932 en de allerlaatste nog een paar jaar later. Kwam je vanuit de Spoorstraat aanrijden dan stonden er aan de rechterkant vier woningen van Verburg. Daarvoor moet op die plek een boerderij hebben gestaan. De tweede boerderij staat er nu nog, maar de vier woningen zijn gesloopt toen de ringsloot werd verbreed. Er kwam toen tegelijkertijd een sluis (de Roskamsluis) en de ringsloot werd kanaal genoemd. Verderop, ongeveer halfweg, stond rechts nog de woning van de oude familie Smit. Ik weet nog dat dokter Van Hesteren uit Warmenhuizen met paard en wagen kwam als de oude vrouw ziek was.

Mijn belangstelling voor dit weggetje werd nog groter toen ik in 1940 voorgoed bij mijn oom en tante De Geus aan de Laanweg kwam te wonen als pleegkind. In 1952 heb ik met Trijnie Brugman een gezin gesticht en woonden we tot 1958 op de Spoorstraat. Daarna verhuisden we naar de Laanweg waar we de woning van familie Moeijes hadden gekocht.

Het weggetje bestond uit een in het midden liggend paardenpadje van 60 centimeter breed met aan beide zijden een beetje steenslag dat wat verharding moest geven. Dat was toen voldoende want er was geen ander vervoer dan met paarden. Aan beide kanten van de weg lag een slootje met naar elk huis een bruggetje. Dit leverde een mooi plaatje op. Het was net een klein dorp. Iedereen kende iedereen toen we daar woonden. Links beginnend had je de woning van de familie Hink. In de eerste jaren waar ik van weet, was dit een oude boerderij die gebouwd was in 1864. Ome Freek Hink en tante Iet Heneweer hebben er nog enkele jaren in gewoond.

Links: De oude Roskambrug is gesloopt, maar de boerderij uit 1864 van de familie Hink staat er nog.

Rechts: Gezicht op de Waarddijk en in de verte 't Waardje.

Rechts de nieuwe woning van de familie Hink die inmiddels is vervangen door een moderne stolpboerderij

Verder had je in de jaren 30 en 40 aan de linkerkant na de woning van de familie Hink de drukkerij en het huis van De Jong, daarna die van Cor Hink, Dasselaar, Tuinman, Sneekes (evacu  uit Amersfoort), Cor Voogt (kassier van de Boerenleenbank), Ter Horst (evacu  uit Amersfoort), Carnas, Engel Tin, Polman, Dirk Langendijk, de koolschuur van De Geus, het huis van De Geus, Van der Lubbe, Waterdrinker, Kliffen, Jacob Smit, Klaas v.d.

Plas, G.Zeeman Sr (de melkboer), Betsema, Dorus Zutt (de vuilnisophaler met de schuit), Wout de Jager, Moeijes (later Van der Woude), Groenveld, Visser (voorheen ene De Geus), Kloos, Koenis, Goedhart, Vierstra, Piet de Graaf (de kruidenier) en tot slot Zaadnoordijk. Aan de andere kant van de weg de vier woningen van de firma Verburg, de boerderij van Rustenburg en de woning van de familie Smit.

Links: het rijtje woningen van Verburg dat verdween bij de ombouw van ringsloot naar kanaal Omval-Kolhorn in de jaren 30 van de vorige eeuw. Rechts gezicht op de Laanweg met het huis van de familie Smit.

Op de volgende bladzijden wordt de huizenrij van de Laanweg getoond aan de hand van foto's die zijn genomen in 1967. Er kan dus af en toe wat zijn gewijzigd in het uiterlijk van de huizen.

*(linksboven) Het huis van Freek en Iet Hink met de koolboet
(rechtsboven) Het huis van drukker De Jong, daarnaast dat van Cor Hink en de woning van Dasselaar*

*(midden links) Beginnend bij het dwarse huis in de verte. Dat was de woning van de familie Tuinman.
Daarna de huizen van Sneekes, Cor Voogt, Carnas en Engel Tin.
(midden rechts) De beide woningen van de families Polman en D. Langendijk*

*(linksonder) De koolboet en de woning van De Geus
(rechtsonder) De bijna identieke woningen van Van der Lubbe en Waterdrinker (later twee maal Gerard Zeeman)*

(linksboven) Op het huis
van de familie Kliffen
stond 'Liberty'
(rechtsboven) Jacob Smit
woonde in dit huis

(linksmidden) Het huis van Klaas van der Plas en de woning waar melkboer Gerard Zeeman woonde
(rechtsmidden) De volgende drie huizen werden bewoond door de families Betsema (voorlichting),
Dorus Zutt, bekend van de vuilnisschuit en Wout de Jager

(linksonder) De woning waar Dirk en Trijnie van der Woude jaren woonden,
nadat ze het kochten van de familie Moeijes
(rechtsonder) Naast Van der Woude woonde de familie De Bruin

(linksboven) De volgende in de rij waren de huizen van de families Groenveld en Visser. In dat van Visser woonde ooit ene De Geus waar schrijver dezes werd thuisgehaald.

(rechtsboven) Een dubbel woonhuis, links bewoond door Dick Mienes en rechts door opa en opoe Koenis

(links midden) Een nieuw huis werd in later jaren gebouwd door de familie Goedhart

(rechts midden) We naderen het laatste stuk van de Laanweg. Naast dat van Goedhart woonde de familie Vierstra, daarnaast de Toko, de kruidenierswinkel van Piet en Grietje de Graaf. Het laatste huis werd bewoond door de familie Zaadnoordijk.

(linksonder) Een laatste blik op de Laanweg voordat deze met een bocht aansluit op de Provincialeweg
(rechtsonder) De boerderij van Rustenburg (later Toon van Kleef) stond aan de andere kant van de Laanweg

Veranderingen aan de Laanweg

Uit de tijd dat de wegsloot aan de linkerkant nog niet gedempt was. Elk huis had zijn eigen bruggetje.

In 1962 was de gemeente Langedijk aan het zandzuigen in 't Waardje voor het bouwrijp maken van grond voor woningen in Noord-Scharwoude. De Laanweg bestond toen nog uit aan elke kant van de weg een slootje, gedeeltelijk voor afvoer van afval- en slootwater van het achterland. Dat slootje aan de huizenkant was overbrugd bij elke woning. Omdat ook het rioolwater in de sloot terechtkwam, was het 's zomers niet aangenaam als het warm was.

De verschillende bruggetjes werden langzamerhand ook slecht en waren aan vervanging toe. Dat vond mede zijn oorzaak vanwege dat de sloot niet meer werd ge-

bruikt om te varen en het waterpeil werd verlaagd om bepaalde redenen. Ook kwamen er meer auto's in de weg te staan die niet bij de woningen konden.

Goede raad was duur. Na wat overleg met enkele burens heb ik toen aan de heer Erkelens, de toenmalige opzichter van de gemeente Langedijk, gevraagd of ons slootje ook dicht kon worden gespoten. Met volledige medewerking van de gemeente en de polder Heerhugowaard en alle bewoners (er hing wel een kostenplaatje aan) is dit toen gebeurd. Er is, nadat de sloot is dicht gespoten, een riool gelegd en alle woningen zijn daarop, na een lange strenge winter, aangesloten.

*Links het volspuiten van de sloot met op de achtergrond de bekende Citroën Ami van Erkelens.
Rechts de voorbereidingen voor de riolering. De brug naar Van der Woude ligt er nog.
Op de buis Jan en Mart van der Woude.*

Bewoners en omgeving

Er waren enkele mensen die ik hier even wil noemen. Zij zijn in de jaren erg belangrijk geweest voor de saamhorigheid van toen en nu. Ome Freek en tante Iet Hink waren van die markante mensen. Er stond toen een zwembad aan de Westdijk tegenover 't Waardje waar overdag een badmeester aanwezig was. Maar 's avonds hield ome Freek daar de boel in de gaten. Later is dat bad afgebroken door Eecen Hout omdat er mensen waren die in de oorlog hout nodig hadden. Eecen had het daar ook neergezet. Toen stelde de familie Hink hun schuur beschikbaar als verkleedruimte. Zo kon er evengoed nog worden gezwommen in het kanaalwater.

Dan noem ik ook nog even de drukkerij van De Jong met werkgelegenheid en bedrijvigheid.

Wat later in de tijd was het wel zeldzaam dat er drie gezinnen Wolfswinkel aan de Laanweg woonden: vader Herman en zonen Rijn en Piet.

In die tijd vond ik Engel Tin ook een markante man. Zoals hij op de paard en wagen voor het houtvervoer van de firma Eecen zat.

Dan had je nog de koalschuur waar de familie Wilmink nu in woont. Daarnaast de woning van de familie De Geus waar ik ben grootgebracht.

Aan het einde van de weg woonde kruidenier Piet de Graaf en zijn vrouw Grietje Dekker. Grietje was een best mens en overal bekend. Het was een echte buurtkruidenier.

Op de schop

In 1997 is de Laanweg helemaal op de schop gegaan. De oude bovenlaag is eraf gegaan en de weg is helemaal

voorzien van een nieuwe onderlaag en geasfalteerd. De slootkant is toen opnieuw beschoeid. Van het paardenpadje is nog een stukje te zien op de foto bij het jongetje die erbij zit. Nu maar hopen dat zwaar verkeer het niet te veel stuk rijdt.

*Kleinzoon Dennis van der Woude markeert de plek van het oude paardenpadje.
Moeder Joke van der Woude-van der Vliet kijkt toe.*

De directe omgeving

De Laanweg heeft nog een mooie omgeving die lopend te bereiken is. Bijvoorbeeld het Schoutenbosje. Dat is het stukje dat nog is overgebleven van de Noordscharwouderpolder. Het bestond uit ongeveer 40 ha tuinbouw-

grond die was verdeeld in een derde water met veel vis en tweederde tuingrond. Verder was er vier hectare natuurbos. Ik vind het persoonlijk nog jammer dat het verkaveld is en er nu allemaal kassen zijn gekomen. Het zou een heel mooi natuurgebied zijn geweest.

Links de toegang naar het Schoutenbosje. Op de rechter foto laat Trijnie van der Woude-Brugman de honden uit.

Aan het eind van dit relaas wil ik nog vermelden dat er een prachtig watergebied is. Ik bedoel 't Waardje, ten noordwesten van de Laanweg. Ik weet nog dat er Nationale schaatswedstrijden waren met Jan Langedijk enzovoort. In de zomer is 't Waardje nog een mooi vaargebied.

Tot slot

Dit stukje over de Laanweg heb ik geschreven omdat er in beginsel stemmen opgingen die vroegen of ik nog wist wie de eerste bewoners waren. Daarmee beginnende, vroeg ik enkele mensen om een foto van vroeger jaren, bijvoorbeeld van de oude Roskambrug die vroeger de verbindingsweg maakte tussen Oudkarspel en Heerhugowaard. Toen dacht ik aan Langedijker Verleden en kom je bij Cor Oudendijk terecht. Toen die vroeg, kun je dat schrijven voor het jaarboek van onze stichting, heb ik na enige overweging ja gezegd.

Het was achteraf een hele klus, maar ik heb het graag gedaan.

Een schaatswedstrijd op 't Waardje

Turnkampioene Truus Bruin

Truus Bruin in een mooie zweefstand tijdens een vakantie

Triomfale intocht

Het is een zonnige dag geweest die 7e juni van 1959. De meeste Langedijkers zitten deze zondagavond rustig thuis te praten, te lezen of luisteren naar de radio. Een TV heeft nog bijna niemand. Ook ik zit thuis als 9-jarig jongetje. Rond 20.30 uur wordt de stilte heel in de verte verbroken door muziekgeluiden. Eerst nauwelijks hoorbaar, zo van "hoor ik het wel goed?" Even later door de sterker wordende geluiden toch de zekerheid van "ja het is echt zo!" Dat is dan altijd het teken om snel het huis uit te gaan en te kijken wat er aan de hand is. Het gebeurt

Op deze bruggen over de Voorburggracht stonden de mensen die op een eiland woonden in 1959 te kijken. De 2e brug van onderaf is de brug naar het Zijperpad.

namelijk wel vaker maar alleen als er echt iets heel belangrijks aan de hand is. Dan wordt met muziek voorop aan iedereen duidelijk gemaakt welke grote gebeurtenis er heeft plaatsgevonden. Een Langedijker die tot priester is gewijd bij voorbeeld. Bewoners aan de Dorpsstraat staan het snelst buiten. Bewoners van de eilanden moeten hun pad nog aflopen en gaan op de brug staan over de Voorburggracht. Vol verwachting wacht iedereen af wat er door de Dorpsstraat aan zal komen.

Wij wonen op het Zijperpad in Noord-Scharwoude en ik ben ook naar buiten gerend. Ik sta boven op de brug van het Zijperpad te kijken wat er aan zal komen. Wat voor belangrijks zal het zijn, nu er met de drumband voorop zoveel aandacht aan wordt besteed? Voor alles uit rijdt een geluidsbusje met op het dak een groot bord met de tekst "Kampioene Holland – België".

Dan opeens, nadat de drumband voorbij is gegaan, volgt de ontknoping. Stapvoets komt een met veel bloemen versierde open auto aanrijden. Stralend middelpunt in die auto is een jonge vrouw met blonde krullen die vrolijk naar iedereen zwaait. Om me heen hoor ik de mensen zeggen "dat is Truus Bruin, ze is kampioene turnen van Holland – België geworden". Daar begrijp ik niets van. Ik turn zelf ook en ken de namen van de toppers wel. Van Truus Bruin heb ik echter nog nooit gehoord! Thuisgekomen na de hele optocht te hebben afgekeken, hoor ik dat het van de katholieke turnbond is. Op dat moment besef ik voor het eerst dat er meerdere Nederlanden zijn! Die Nederlanden leven naast elkaar in Nederland, ze houden sportkampi-

Intocht met geluidswagen voorop, hier bij het oude gemeentehuis in Noord-Scharwoude

oenschappen en noemen zich dan ieder voor zich kampioen van Nederland! Later hoor ik dat er zelfs een christelijke turnbond is.

Dat beeld van die intocht is me altijd bijgebleven. Niet alleen omdat ik toen leerde dat er meerdere Nederlanden bestonden, maar ook bleef ik nieuwsgierig naar de persoon van Truus Bruin. Was ze nog va-

Truus in de open auto bij het oude gemeentehuis in Noord-Scharwoude

ker kampioen geworden? Hoe lang was ze doorgegaan met turnen? Ik had eigenlijk niet zo veel meer van haar gehoord en een intocht per open auto was er daarna ook niet meer geweest.

Tijd om haar eens op te zoeken en antwoord te krijgen op al die vragen.

Aangeboren turntalent

Truus Bruin, op 5 januari 1939 in 't Zand geboren, woont vanaf 9 maanden oud in Langedijk. Haar aanleg voor gymnastiek blijkt al in de box. Toen haar moeder dacht haar daar rustig spelend te hebben achtergelaten, ziet ze haar even later in de vensterbank zitten . . .

Zoals gebruikelijk in die tijd zit ze van jongs af aan "op de gym", in haar geval op de katholieke gymvereniging D.V.V. (Door Vlugheid Vooruit). Jaap Komen

is altijd haar trainer geweest en die ziet al snel dat ze erg goed wordt. Als er dan ook bij districtswedstrijden iemand tekort is bij de damesploeg van D.V.V., durft hij haar wel te vragen om mee te doen. Hoewel ze met amper 15 jaar de jongste is, wordt ze meteen eerste. Snel daarna wordt ze als vast lid van die damesploeg opgenomen. Ze weet zich later ook te plaatsen voor het keurkorps van het district en weer later komt ze zelfs in de nationale keurploeg. Die

ploeg heeft 1 x per maand in Den Bosch een centrale training om aan interlands mee te kunnen doen. Zo komt Truus dus tegen België te turnen in 1959 waar ze eerste wordt. Vandaar de intocht per open auto door Langedijk.

Andere toestellen en beperking van oefeningen

Nu moeten we niet denken aan de turnwedstrijden van dames zoals we die tegenwoordig kennen. We zijn nu gewend aan de 4 onderdelen vrije oefening, ongelijke brug, paardspringen en evenwichtsbalk. We vinden het nu ook heel gewoon dat alle mogelijke lichaamsoefeningen mogen worden uitgevoerd.

Gestrekte saldo achterwaarts bij een afsprong bij het ringenzwaaien

In de jaren 50 van de 20e eeuw is dat in de katholieke turnwereld echter beslist nog niet het geval. De dames hebben nog een brug met gelijke leggers en de evenwichtsbalk is onlangs als nieuw onderdeel ingevoerd. Het ringenzwaaien, nu nergens meer een wedstrijdonderdeel, is een vast onderdeel bij het damesturnen.

Wat betreft de uitvoering van lichaamsoefeningen gelden er voor dames nog strikte regels. Te veel acrobatiek mag niet en de handstand is verboden! Wie dit bij de grondgymnastiek (= vrije oefening) toch uitvoert... krijgt puntenaftrek door de strenge wedstrijdbepalingen.

Nationaal kennen de dames nog geen kampioenschappen maar dat gaat veranderen. De katholieke turnwereld gaat in 1954 verder onder de naam Nederlandse Katholieke Gymnastiek Bond en er komen plannen in die richting. Het valt echter niet mee om die plannen uit te voeren, want is keurturnen wel geschikt voor dames?

Truus tijdens een demonstratie op het nieuwe toestel de ongelijke brug, in een oude mijnschacht in Kerkrade

De kring Amsterdam probeert dat te doorbreken. Die heeft al jaren een officiële dameskeurploeg, geldt als zeer vooruitstrevend en wil dat het damesturnen geheel vrij wordt gegeven. Amsterdam weigert dan ook deel te nemen aan wedstrijden totdat de beperkende bepalingen zijn opgeheven.

Als er eindelijk in 1958 toestemming komt voor het 1e nationale kampioenschap is Amsterdam daarom afwezig. Is het al bijzonder dat er een nationaal katholiek kampioenschap komt voor dames, voor Langedijk is dat nog eens extra bijzonder. Deze 1e kampioenschappen zullen worden gehouden in de veilinghal in Noord-Scharwoude! Hoe zal Truus Bruin het er vanaf brengen?

Truus in actie in veilinghal Noord-Scharwoude tijdens het nationale katholieke turnkampioenschap

Eerste Nederlandse dameskampioenschap in 1958 in veilinghal van Noord-Scharwoude

Eindelijk zal er nu in 1958 voor het eerst een nationaal kampioen damesturnen komen. De veilinghal van Noord-Scharwoude is ingericht voor het wedstrijdturnen en het publiek, waaronder vele Langedijkers, wacht met spanning af wie de kampioene zal worden. Truus Bruin voelt die spanning trouwens ook.

"Ik was altijd erg gespannen voor een wedstrijd. Dat zagen de mensen wel niet aan de buitenkant, maar ik had dat heel erg. Ik had geen spanning dat ik niet zou winnen, ik kon heel gemakkelijk accepteren als een ander beter was. Het was gewoon de spanning of ik wel goed zou presteren wat ik zelf waard was."

Er zijn 5 onderdelen:

*vrije oefening
lage brug gelijk
paardspringen
evenwichtsbalk
ringen en zwaaien*

Naast het individuele klassement wordt er ook gestreden om het z.g. diocesane kampioenschap. Elke vereniging valt namelijk onder een bisdom en die bisdommen strijden onderling weer om dat diocesane kampioenschap. DVV valt onder het bisdom Haarlem en mede dankzij het goede turnen van Truus Bruin wordt Haarlem eerste.

En hoe brengt Truus het er individueel vanaf? Het is een spannende strijd waar ze bij de brug met gelijke leggers eigenlijk beter had gekund. *"Hij stond net te breed maar ik dacht het kan evengoed wel zo. Ik kon toen net niet genoeg in mijn kracht turnen."* Toch eindigt ze als tweede van Nederland. Haar naam is definitief gevestigd.

Grootste triomf: kampioene Nederland – België in 1959

Een jaar later zal Truus haar grootste triomf beleven. In Haarlem wordt in het weekend van 6 en 7 juni 1959 een interland gehouden tussen Nederland en België. Truus, deel uitmakend van de nationale damesploeg, is in grote vorm en wordt individueel eerste! Deze prestatie doet heel DVV gloeien van trots.

Start van de intocht in Zuid-Scharwoude. In de auto hoger zittend Truus Bruin, daaronder voorzitter Bertus Bruin en rechts van hem met bril trainer Jaap Komen.

De auto wordt aan deze kant geflankeerd door de turners Jan Stoop, Dik Stoop en Henk Komen, aan de andere kant meteen rechts van Truus staat George Schipper en Gerard Kamper zien we helemaal rechts staan.

Aan het einde van de Kerklaan rechtsaf naar de Oosterstraat

DVV-leden en de drumband van Apollo worden opgeroepen om dit met een muzikale intocht in Langedijk te vieren. Ook wordt een met bloemen versierde open auto en een geluidsbusje geregeld.

Rond 20.00 uur arriveert Truus en wordt voor haar de optocht geformeerd.

Startpunt is in Zuid-Scharwoude, waar vroeger de winkel van Woldhuis was, eindpunt zal haar woning in de Oosterstraat zijn. Zo beweegt de hele stoet zich langzaam door de Dorpsstraat, slaat in Noord-Scharwoude bij de Kerklaan rechtsaf en buigt daar aan het eind naar rechts om in de Oosterstraat te eindigen.

Ze wordt van alle kanten luid toegejuicht en bij haar huis staat een mooie erepoort en een erehaag van gymnastiekleden. Wethouder Weel spreekt haar toe namens de gemeente en biedt een prachtig boeket bloemen aan. Wer-

kelijk een dag om nooit te vergeten. Vraag oudere Langedijkers naar deze intocht van Truus Bruin en velen zullen zich dat nog goed herinneren.

Persoonlijke leven

Dit hele verhaal gaat over het turnen, hoe succesvol ook, maar dat is natuurlijk maar een deel van iemands leven. De vele trainingsuren die we tegenwoordig zien waren toen ook nog niet gebruikelijk. Truus turnde in een tijd dat hard werken op jonge leeftijd heel gewoon was. Doorleren en naar de ULO gaan is er daarom voor haar niet bij.

Zodra ze met 14 jaar wat betreft de leerplicht van school kan, wachten verscheidene werkhuisjes op haar om met huishoudelijk werk geld te verdienen. Het gezin Bruin met 6 kinderen geeft verder thuis ook nog genoeg te doen. Na de turntraining graag snel naar huis komen om daar te helpen. Als ze steeds beter wordt, komt ze door de vele wedstrijden wel op allerlei plaatsen in Nederland. Dat is mooi meegenomen, maar er is weinig tijd om die plaatsen rustig te bekijken. Vaak blijft het beperkt tot gymzalen en sporthallen, waar de vele bekens en medailles die ze daarbij wint in ieder geval mooie herinneringen opleveren. Zo is ze drie maal kampioen geworden van het District West 1 van het diocesis Haarlem, zodat ze de wisselbeker definitief mocht houden.

Het lijkt me leuk nu een foto van haar te maken met enkele trofeeën in haar hand van vroeger. Dat blijkt helaas tot mijn verbazing niet mogelijk:

"Ik heb alles weggedaan, had geen zin ze te bewaren. Toen ik in 1964 ging trouwen en moest stoppen omdat ik 2 kinderen kreeg, is het contact met DVV snel verwaterd. Het was net of ik er niet meer bij hoorde omdat ik niet meer turnde. Ik vond dat niet leuk en ben ook nooit meer opnieuw begonnen. Ik zou maar herinnerd worden aan die goede tijd en dat wilde ik niet".

En hoe zit het met latere interlands? Die blijken helemaal niet meer gehouden te zijn na 1959. Er zou nog wel een wedstrijd in Parijs zijn tegen Frankrijk, maar die ging niet door wegens te grote dreiging van aanslagen. Net in die tijd is er de strijd voor onafhankelijkheid van de Franse kolonie Algerije. Die strijd gaat gepaard met terreuraanslagen van de Algerijnse verzetsbeweging. De situatie in Parijs is daarom te gevaarlijk geworden.

Hernieuwde interesse in het turnen

In 1970 beheert Truus met haar man het café "Spoorzicht" bij het veilingterrein in Noord-Scharwoude en krijgen ze een druk en werkzaam leven. Tot 2002 werken ze daar en het turnen verdwijnt naar de achtergrond. Tegenwoordig is al die drukte van gezin en werk achter de rug en is haar interesse voor het turnen weer opgebloeid. Met veel plezier ziet ze namelijk het turntalent dat zij had weer terug in een talentvolle kleindochter. Ze houdt haar uitslagen goed bij en geniet van al haar vorderingen.

Truus, getrouwd met de indertijd bekende voetballer van L.S.V.V. 1 Piet van Leeuwen, ziet nu haar kleindochter Sabine van Leeuwen in haar voetsporen treden.

Wat is er dan ook mooier om dit verhaal af te sluiten met een foto van oma en kleindochter?

Sabine van Leeuwen met haar oma Truus van Leeuwen - Bruin

Bronnen:

- Interview met Truus van Leeuwen – Bruin
- Foto's en krantenartikelen uit het familiearchief van familie van Leeuwen

Een prentbriefkaart van het gemeentehuis van Zuid-Scharwoude

Soms is de achterkant van een prentbriefkaart net zo leuk als de voorkant. Zo heb ik jaren geleden eens een interessante kaart van het gemeentehuis

van Zuid-Scharwoude in mijn bezit gekregen. Zo op het eerste gezicht is het een bekende foto, niets bijzonders dus.

De adreszijde van de prentbriefkaart met de handtekeningen van het drie man sterke personeel

Het aardige van deze kaart is te vinden op de achterkant. Het secretariepersoneel van Zuid-Scharwoude heeft de kaart verstuurd aan de medewerkers van de gemeente Zuidhorn. De ambtenaren van Zuid-Scharwoude hebben er keurig hun handtekeningen onder gezet. Er staan drie handtekeningen onder, dus blijkbaar werkten er ten tijde van het versturen van deze kaart, op 9 maart 1938, drie mensen op het gemeentehuis. De heer G.G. Post was de gemeentesecretaris. In 1949 werd hij benoemd tot burgemeester van Landsmeer. Tot 1975 heeft hij die gemeente als burgemeester gediend. De heer W. Wiegens was volontair. Een volontair ontving geen salaris maar kreeg de gelegenheid het "vak" te leren onder leiding van de gemeentesecretaris. Het is niet bekend wat de heer Wiegens daarna gedaan heeft. Uit de andere handtekening haal ik "Appel" of iets in die geest. Ik kan hier verder niets mee. Het zou leuk zijn als we over deze mensen iets meer informatie zouden kunnen vinden. Misschien kan een van de lezers van dit blad me aan informatie en/of foto's helpen en in dat geval kom ik er zeker op terug.

Nog even terug naar de kaart zelf. Er waren vroeger wel meer gemeentehuizen waar men kaarten verzamelde van alle gemeentehuizen in Nederland. Zeker voor de oorlog was het nog een hele klus om alle afbeeldingen van de Nederlandse gemeentehuizen bij elkaar te krijgen want het waren er meer dan duizend. Men stuurde een briefje naar andere gemeenten met het verzoek een kaart van hun gemeentehuis toe te sturen. Zo is het hier ook gegaan. Een kennis heeft deze kaart bijna veertig jaar geleden voor me gekocht bij een Amsterdamse hande-

laar in prentbriefkaarten. De collectie van de gemeente Zuidhorn is dus blijkbaar uiteindelijk uiteen gevallen en op de prentbriefkaartenmarkt terecht gekomen. Via Amsterdam is de kaart nu al weer vele jaren terug in West-Friesland.

Het in 1903 gebouwde raadhuis van Zuid-Scharwoude en het begin van de Koog op de andere kant van de kaart

Nogmaals, ik vind het jammer niet meer informatie over de toenmalige "bewoners" van het gemeentehuis te kunnen melden, maar zonder die informatie is de kaart ook aardig.

De kleuterklas uit 1959-1960

De kleuters uit de Koog in Zuid-Scharwoude gingen een dagje uit. De begeleiders hadden vaak zelf een auto als de kinderen een uitje hadden. Vandaar dat we Fritz en Hanny Schene en Ton Woldhuis op deze foto zien. De familie Schene had een manufacturen- en beddenzaak daar waar nu EP Jack Stet zit. De firma Woldhuis had in die

tijd nog de winkel en werkplaats aan het zuidende van Zuid-Scharwoude. De winkel is later verbouwd tot treinspeciaalzaak De Locomotief.

Jaap en Rinkje Molenaar waren de schoonouders van Tinus Beemsterboer van de slager. Hun kleinzoon zat op de kleuterschool. Een andere dochter van hen was Guus, die getrouwd was met Jan de Leeuw. Die woonden bij de Kromme Brug.

Jaap Molenaar was de vroegere kastelein van Café De Prins Maurits in Nieuwe Niedorp en verhuisde later naar Langedijk.

Cor van Exter had een boekhoud- en adviesbureau. Vanwege dat dochter Ineke op de school zat, ging hij mee als begeleider.

De volgende namen zijn gevonden:

Achter v.l.n.r.: 1. Fritz Schene, 2. Alie van Twuyver 3. Rinkje Molenaar-Butter, 4. Jaap Molenaar (de echtgenoot van Rinkje), 5. Ton Woldhuis, 6. Cor van Exter.

Midden v.l.n.r.: 1. Hannie Schene-Wolfswinkel, 2. Gea Eriks, 3. Lida Oud, 4. Nel Swart-Hink, 5. Margreet Schoorl, 6. Jan de Wit, 7. Juf (Tinie) Zeeman, 8. Peter Kostelijk Wzn.

2e rij van voren v.l.n.r.: 1. Bea de Graaf, 2. Ineke van Exter, 3. Dirk de Geus Jaczn, 4. Hilda de Graaf, 5. Els van Twuyver, 6. Esther van Twuyver (De Van Twuyvers woonden op de huidige hoek van de Geestweg.

Ze zijn later naar Heiloo verhuisd, beide ouders zijn inmiddels overleden) 7. Aart-Herman Schene (is nu bijzonder hoogleraar psychiatrie in het AMC).

Vooraan v.l.n.r.: 1. Ton Beemsterboer (zoon van Tinus en kleinzoon van het echtpaar Molenaar) 2. Peter Hart, 3. Dirk Swart, 4. Jan Marsman Teuniszn, 5. Dirk de Graaf Jzn, 6. Helma Overtoom 7. Nico Oud.

Juf Zeeman wordt door veel kinderen herinnerd als een heel aardige juf.

Op de onderstaande foto uit 1958 staat zij belangstellend bij de spelende kinderen.

*Zittend: Nico Hart, Piet de Ruiter en Dirk de Graaf Pzn.
Naast juf Zeeman staat Cor Oudendijk.*

Wat is er veel veranderd

Soms is er wel heel veel veranderd in Langedijk. Als voorbeelden drukken we twee foto's af van twee plekken die enorm zijn veranderd.

Hieronder een foto die Rens Valkonet opstuurde met bijbehorende informatie

Een foto van 2 kapitale Langedijker huizen die zijn verdwenen in 1970-'71. Links de smederij van Jan Mulder en zijn vrouw Marie Kansen. Mulder was omstreeks 1967 overleden. Daarnaast de boerderij van Thijs Hart. Te zien aan het pannendak is de sloop reeds begonnen. Deze twee huizen hebben jarenlang het dorpsbeeld mede bepaald van Oudkarspel. Ze hebben ruimte gemaakt voor de Middenkoogweg. Het is een pruttige en troosteloze foto. Langs de weg ligt het landbouwgereedschap van Cees Langedijk die er tegenover woont.

De compleet veranderde huidige situatie, er is een doorbraak gemaakt naar de Kasteelstraat

De Fa. Ten Bruggencate aan de Prins Hendrikkade in Broek op Langedijk. Nog weinig mensen hebben telefoon, gezien nr. 48 dat op de gevel staat. Het huis links heeft een karakteristieke gevel.

Het huis links staat er nog, maar van Ten Bruggencate is alles gesloopt. Daar staat nu een nieuwe woning.